

KERTOMUS HYÖDYLLISEN IDIOOTIN ISÄNNÄSTÄ ELI

PÄÄOMAN SODASTA
UKRAINAN VALTION ALUEELLA

KERTOMUS HYÖDYLLISEN IDIOOTIN ISÄNNÄSTÄ ELI

PÄÄOMAN SODASTA

UKRAINAN VALTION ALUEELLA

SEKÄ

VALLANKUMOUKSELLISEN KOMMUNISTIN

KIRJEITÄ UKRAINASTA

Julkaistu Kommunismi ulapalla -nettisivuilla 2023

KOMMUNISMI ULAPALLA 2026

ARVON BARBAARIT 002

"Kun puhumme sodasta, meidän on puhuttava pääomasta; persoonattomasta yhteiskunnallisesta suhteesta. Sotakuvien speaktaakkeliin ilmaantuvat sodan osapuolet ovat vain pääomien henkilöitymiä ja niiden keskinäisen kilpailun ilmauksia. On täysin toissijaista, näkyykö sotasyölystemme kuvissa venäläisiä, ukrainalaisia vai amerikkalaisia. Ihmisten henkilökohtaiset ominaisuudet eivät tee yhteiskuntaa, valtiota tai sotaa sellaiseksi kuin ne ovat, vaan yhteiskunnan persoonattomat voimat tekevät ihmisistä sellaisia kuin he ovat. Sodassa on kyse on pääoman välttämättömyyksistä. Kun ihmiset eivät kykene kyseenalaistamaan pääomaa, heistä tulee pääoman henkilöitymiä, jotka kilpailevat, kamppailevat ja lopulta tappavat sen puolesta." Juopuneen laivan sähkömies eli Részeg Hajón Jenő Vill

Ääniraita: *LA RENGAIN DES RESIGNES* Fanchon Daemers
(sanat Raoul Vaneigem)

SOTAFETISISTIEN KOOTTUJEN SELITYSTEN SIJAAN

Sota roihuaa Ukrainassa, ja yhteiskunnallinen keskustelu sodan taustoista on kiehunut kaikissa medioissa. Niissä sodalle tarjotaan erilaisia idealistisia, nationalistisia, geopoliittisia tai jopa henkilöön meneviä selitysmalleja. Tämä suomalaisen yhteiskunnan ja vasemmistonkin laajalti läpäisevä tapa ymmärtää Ukrainan sodan syyt kytkeytyy venäläisiin kohdistuvaan rasismiin, pimeiden pihojen salkoihin nouseviin siniristilippuihin, sotarumpujen paukkeeseen ja pahimmillaan mahdollisesti jopa maailmansotaan johtavaan Nato-kuumeeseen. Narratiivi kansallisesta sodasta ja Venäjän luonteesta sekä karikatyyri hirmuhallsijasta viattoman Ukrainan kimpussa täyttävät kuitenkin julkisen tilan, ja uppoavat ihmisiin paremmin kuin tarina rahan rikkomasta maailmasta, siitä kaikkialla kärsivästä työväenluokasta sekä sodassa molemmilla puolella kuolevista ihmisistä.

Kortteja pöytään iskevää henkilöä on kieltämättä kiinnostavaa tarkkailla, mutta samalla unohtuu usein se, ettei yksikään yksilö tai edes valtio pitele käsissään yhteiskunnan kokonaisuuden kutomaa verkkoa. Mahtava presidenttikin on pelkkä historiallisten olosuhteitten ehdollistamahenkilöitymä: Putin pelkkä myöhäiskapitalismin hyödyllinen idiootti¹. Yhtä lailla Putinin irrationaalisen psykopatian fetisointi kuin

1 Arpád Losoncz -niminen vojvodinalainen filosofi on nimittänyt sodan käynnistämiskäskyn antanutta Putinia osuvasti tällä tavalla, sillä hän kasaa osaltaan ukrainalaisten ja venäläisten tyytymättömyyttä yhteiskuntaan kansalliseksi mielialaksi, antaa merkityksen historiassa paikkaansa menettävällä NATO:lle ja mahdollisuuden pääoman elvytykseen sotarahoituksen kautta. Mikään näistä ei tyhjene Putiniin, mutta hyödyllinen idiootti tekee hartiavoimin työtä niiden puolesta.

asiantuntija-analyysit, jotka rajaavat huomion Venäjän kansallisen luonteen olemukseen, sen valtiohallinnon ideologisiin siirtymiin tai kansainvälisiin geopolittisiin realiteetteihin, normalisoivat kapitalistista yhteiskuntaa ja kätkevät sen kärjistyviä ristiriitoja. Ne kääntävät huomion pois sodan taustalla vaikuttavista taloudellisista intresseistä sekä kapitalistisen yhteiskunnan yleisistä olosuhteista.

Venäjän oligarkit kyllä kelpaavat lööppeihin ja klikkiotsikoihin. Sen sijaan porvarillisen yhteiskunnan julkiseen keskusteluun eivät mahdu nämä oligarkit määrittävä pääomajärjestelmä, kapitalistisen yhteiskunnan rakenteellisesti kaiken vastakkain asetteleva olemus ja sen historiallinen kriisiytyminen, jonka ytimessä ovat arvon kasaantumisen alati ja rakenteellisesti kasvavat vaikeudet. Ehkä vähemmän yllättäen sijaa ei tunnu löytyvän myöskään marxilaisille kategorioille tai niiden historiallisen dynamiikan tarkastelulle ainakaan Suomen vasemmistolaisissa tai akateemisissa analyyseissä sodasta. Valtavirran tulkintamalleja ovat heikosti kyseenalaistaneet ainoastaan vasemmistossakin vähemmistöön jääneet Naton ja lännen aggressiivista geopolitiikkaa painottaneet äänet, jotka ovat suhteellistaneet Venäjän yksinomaista syyllisyyttä. Pahimmillaan Naton syyttäminen on johtanut yhteiskunnallisen keskustelun marginaaleissa Venäjän puolusteluun, ja vain parhaimmillaan sodan historiallisen kontekstin tarkempaan analyysiin, joka ei jää pelkäksi läntisen imperialismiin leimakirveellä syylistämiseksi.

Tämän tekstin peruskysymyksenä ei ole etsiä sodan syyllisiä vaan pohtia sitä, miten pääoman historiallinen dynamiikka yhdistyy nykyisiin traagisiin tapahtumiin Ukrainan valtion alueella. Ukrainan sodan

materialistinen tai marxilainen analyysi pyrkii avaamaan tämän tietyn erityisen sodan näkökulmasta ymmärrystä kapitalistisen yhteiskunnan yleisestä historiallisesta liikkeestä. Samalla aukeaa näkymä yhteiskunnan vallitsevaa tilaa kumoavan kommunistisen liikkeen tilanteeseen ja haasteisiin.

KAASUSOTIEN HENKI: RAHAT TAI HENKI

Marxin ja Engelsin tunnetun ajatuksen mukaan aineelliset olosuhteet tai toisin sanoen taloudelliset välttämättömyydet määräävät viime kädessä historian kulkua eli yhteiskunnan yleistä ja tässä tapauksessa Ukrainan sotaan johtanutta erityistä kehitystä. Vaikka kyse on ristiriitaisista prosesseista, joissa taloudelliset intressit sekoittuvat yhteiskunnassa vaikuttaviin historiallisiin ideologisiin ja kulttuurisiin virtauksiin, niin Ukrainan sotaan liittyen kysymys rahasta – tai oikeammin pääoman kasautumisen vaikeuksista – on ilmeinen ja ratkaiseva tekijä.

Vuoden 2008 talouskriisi oli vuosikymmeniä jatkuneen talouskasvun yleisen hidastumisen tai toisin sanoen arvon kasaamisen vaikeuksien huipentuma. Sen jälkeisetkään vuodet eivät ole palauttaneet talouskasvua pääoman kannalta riittävälle tasolle.² Tämä on tuntunut sekä kaikkien venäläisten, ukrainalaisten ja läntisten kapitalistien

2 OECD-maiden yhteenlaskettu virallinen talouskasvu on hidastunut vuosikymmenestä toiseen 1960-luvulta alkaen. Marxilaista teoriaa voiton suhdeluvun laskutendenssistä ovat viime vuosina tutkineet teoreettisesti kiinnostavalla tavalla esimerkiksi Robert Kurtz ja Wertkritik- koulukunta sekä empiirisesti esimerkiksi Michael Roberts ja Andrew Kliman.

taskuissa että sotaan välittömästi ja välillisemmin osallistuneiden valtioiden politiikassa. Pääomat etsivät kuumeisen pakonomaisesti uusia markkinoita ja tapoja kasvattaa itseään. Rajallisilla markkinoilla ja maapallon rajallisilla resursseilla kilpailevien pääomien rajaton kasvutarve johtaa väistämättä ankaraan kilpailuun. Valtiot tekevät kaikkensa tukeakseen pääomiaan tässä kilpailussa ja ratkoakseen pääoman kriisiytymisestä kumpuavia sisäpoliittisia kriisejään³, mikä kanavoii painetta sotaan räjähdyskykyiseen.

Ukrainan sota ilmentää siis osaltaan kapitalistisen tuotantojärjestelmän syvenevää rakenteellista kriisiytymistä sekä pääomien ja valtioiden vastausta tilanteeseen. Avataan ensin kulma kansainvälisten rahavirtojen yleiskuvaan ja tarkennetaan sitten muutamiin huomioihin tämän markkinakilpailun yksityiskohdista.⁴

- 3 Esimerkiksi Yhdysvaltojen talouden kriisiytyminen pukeutuu ideologisesti sisäpoliittiseksi kriisiksi. Donald Trumpin presidenttikaudella maan poliittinen kahtiajako polarisoitui monien arvioiden mukaan lähes sisällissodan partaalle. Toisaalla vuonna 2020 George Floydin murhasta alkunsa saaneen Black Lives Matter -liikkeen arvellaan olleen kaikkien aikojen suurin yhteiskunnallinen liike maan historiassa, ja levottomuudet ovat jatkuneet näihin päiviin asti. Presidentti Joe Biden on jämähtänyt sitkeästi mittaus historian epäsuosituimmaksi presidentiksi. Toisaalta tyytymättömyys työelämään, palkkatason laahaaminen ja koronaviruksen aiheuttamat turvallisuushuolet ovat nostaneet maassa myös konkreettista luokkataistelua: vuoden 2021 alussa lähti liikkeelle edelleen jatkuva The Great Resignationiksi nimetty irtisanoutumisaalto. Nämä kaikki ovat myös haasteita, joista sota ulkomailla vetää huomion tai joihin se vastaa vielä suoremmin.
- 4 Nämä huomiot perustuvat pitkälti seuraaviin poliittisen taloustieteen tutkielmiin, joista kiinnostuneiden kannattaa jatkaa pidemmälle: Boris Kagarlitzykin huomioon Venäjästä ja maailmantaloustaloustieteen järjestelmästä, Michael Robertsin artikkeliin Brooklyn Rail -lehdessä (<https://brooklynrail.org/2022/03/field-notes/Ukraine-The-Economic-Consequences-of-the-War>), valtionsa sotapolitiikkaan kriittisesti suhtautuvien venäläisten marxilaisten rabkor.ru-sivuston artikkeleissa esittämiin aineistoihin,

Pääomalle suotuisina aikoina sitä alkaa virrata, tai sitä pumpataan, kapitalistisesta keskuksesta periferiaan voittojen toivossa. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen 1990-luvulla läntinen pääoma osti yksityistettyä valtionomaisuutta sekä Ukrainasta että Venäjältä. Se ajoi alas kokonaisia teollisuudenhaaroja ostaakseen itselleen halvalla markkinoita. Samalla sementoitii näiden maiden yhteiskunnallisen kehityksen suuntaviivoja sekä asema kapitalistisen maailmanjärjestelmän keskusmaista riippuvaisena ja niille alistettuna periferiana.

Taantumavaiheen syvetessä keskus vetää reuna-alueilta palautettavissa olevia varoja takaisin. Vuoden 2008 jälkeinen maailmantalouden taantumatendenssi on ollut erityisen uhkaavaa Venäjällä ja Ukrainassa vaikuttavan pääoman näkökulmasta, sillä aikaisempien vuosikymmenten aikana maihin virranneet ja niissä omasta takaa jyllänneet pääomat eivät olleet kenneet kehittämään yhtä tehokkaita arvontuotantoprosesseja kuin maailmantalouden keskusmaissa. Tämä ei johtunut ainoastaan ahneiden oligarkkien kyvyttömyydestä vaan ennen kaikkea maailmantaloudsjärjestelmän rakenteellisesta olemuksesta. Perifeeristen maiden tehtävänä on tuottaa keskukselle raaka-aineita, energiaa ja puolivalmiita tuotteita sekä toimia markkinoina ulkomaisille kehittyneemmille aineellisen ja aineettoman teollisuuden tuotteille, mikä vain vahvistaa alueiden rakenteellista valtasuhdetta.

Prolekult-ryhmän sotakommentaareihin ja Adam Tooze -nimisen taloustieteilijän Chartbook-blogissaan esittämiin muistiinpanoihin. Alex Callinicos debatissaan Paul Masonin kanssa sekä esimerkiksi Internationalist Communist Tendency ovat perustelleet vakuuttavasti Yhdysvaltojen imperialistisia intressejä alueella.

Näitä huomiota on syytä konkretisoida muutamalla yksityiskohtaisemmalla esimerkillä. Energiantuotanto, sen maailmanmarkkinoiden kriisiytyminen viime vuosina sekä tämän teollisuudenalan tulevaisuus kytkeytyvät monella tapaa Ukrainan sotaan. Venäjä ei ole ainoa itäisen Euroopan maa, jolle Länsi-Euroopan markkinoille myytävä maakaasu, kivihiili ja öljy ovat merkittävimpiä valuuttatulonlähteitä. Ukraina on yksi Venäjän tärkeimmistä kilpailijoista. Maiden välisissä kaasukiistoissa on Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen käyty jo useita eriä. Kiistojen ytimessä on se, että Ukrainan on valuuttapulasissaan pakko myydä energianvaransa ulkomaille samaan aikaan kun sillä on vaikeuksia maksaa itse käyttämästään energiasta Venäjälle.

Ukraina on velkaantunut nopeasti ja joutunut maksukyvyttömänä kuittamaan velkojaan esimerkiksi luovuttamalla alueeltaan sotilastukikohtia Venäjälle vastikkeetta. Tämä on pilannut entisten veljesten välejä ja molempien maiden kansallismielisillä politiikoilla on riittänyt bensa liekkeihin heitettäväksi. Itäisen Euroopan kapitalisteja ahdistava yleinen energiakriisi on vaikuttanut myös merkittävimmin sotaan sekoittuneen ulkopuolisen maan eli Yhdysvaltojen politiikkaan. Yhdysvallat on pyrkinyt aggressiivisesti kasvattamaan omaa energiantuotantoaan, kehittänyt etenkin nestemäistä maakaasua vietäväksi ja pyrkinyt syrjäyttämään Venäjän osuutta Euroopan kaasumarkkinoilta. Energiakauppa ei ole laantunut sodasta ja sanktioista huolimatta: kaasu virtaa panssarivaunujen rinnalla työläisten paikkaillessa kaasuputkien reikiä Ukrainassa, ja Atlantilla on alettu

rahtaamaan entistäkin useampia miljoonia kuutioita ekologisesti kyseenalaista nestemäistä kaasua ja ympäristökriisiä Eurooppaan.

Hyökkäyksen kohteeksi joutunut Ukraina on luonnonvaroiltaan muutenkin erityisen rikas maa ja siksikin monenlaisen pääoman kiinnostuksen kohteena. Erilaisten pääomaa yhä enemmän kiinnostavien kaivannaisten lisäksi maa tunnetaan maataloustuotannostaan perinteisenä mustan mullan supervaltana. Maatalouden merkitys on vain kasvanut viime vuosikymmenten aikana tapahtuneen Ukrainan teollisen kapasiteetin alasajon jälkeen. Ukrainan tuotantorakenne on palannut 1800-luvulle, ja se saa nykyisin 45% vientituloistaan maataloustuotteista. Venäjä nosti itsensä Ukrainan kilpailijaksi näillä markkinoilla vasta 2010-luvulla vastaliikkeenä länsimaiden pyrkimyksille vähentää fossiilisen energian käyttöä ympäristösyistä. 2020-luvulle tultaessa Venäjä oli ohittanut Ukrainan yhtenä maailman suurimmista maatalousviejistä ja sen maatalousvientitulot olivat ylittäneet kone- ja kemianteollisuuden volyymin. Ukraina ja Venäjä ovat toistensa kilpailijoita viennin painottuessa etelään, ja etenkin Ukraina etsii nyt lännempää uusia markkinoita maataloustuotteilleen.

Kolmantena sotaan kytkeytyvänä teollisuudenalana on syytä mainita sotateollisuus. Yhdysvaltojen aseeteollisuuden intressit maan sotaosan ulkopoliittikan taustalla on tunnettu maailmanlaajuisesti, myös Suomessa ja sen asevarastoissa, jo pitkään. Yhdysvaltojen aktiivinen Ukrainan armeijan aseistaminen nosti Ukrainan itseluottamusta suhteessa Venäjään sekä sen todellista puolustuskapasiteettia ja valmiutta käydä sota, jota sen on kuitenkin mahdotonta voittaa. Venäjän asevarustelumenojen räjähdysmäinen 50-kertainen kasvu 1990-lukuun verrattuna on kuitenkin vähintään yhtä merkittävä tekijä sodan taustalla.

Voidaanko sotaylivarustelua harrastaa loputtomiin ilman painetta sodan sytyttämiseen? Tšehovilainen johtapäätös on selvä: näytelmän alussa esitetyn ja draaman aikana rajusti kasvaneen ”sotakoneen” oli lopulta lauettava. Kierroksiaan kasvattava sotavarustelu on ylipäättäänkin ilmausta pääoman yleisistä kasaantumisongelmista: sotateollisuus on helposti järjestettävä varainsiirto ja poliittisesti virittyvä varaventtiili yleisen talouskasvun tukoksiin.

PÄÄOMAN TAKATALVI UKRAINASSA JA MENNEEN TALVEN IMPERIALISMITEORIA

Edeltävät huomiot olivat pelkkä nopea vilkaisu sodan taustalla vaikuttaviin taloudellisiin kehityskuluihin. Kriittisillä taloustieteilijöillä tulee riittämään tutkittavaa sodan poliittisesta taloustieteestä. Kommunistisen teorian näkökulma Ukrainan sotaan ei voi kuitenkaan tyytyä pelkkien taloudellisten intressien osoittamiseen vaan se pyrkii avaamaan sodan kautta ymmärrystä kapitalistisen yhteiskunnan historiallisesta olemuksesta.

Imperialismin käsite näyttäisi sitovan nämä molemmat elementit yhteen. Ukrainan sotaan kytkeytyvä puhe imperialismista kiinnittää huomion aiheellisesti taloudellisiin intresseihin ja niiden realisoimiseen Venäjän ja Yhdysvaltojen sotapolitiikan taustalla. Ukrainan haastava maantieteellinen asema Venäjän ja lännen eturistiriitojen kohtaamisen tilana tunnistettiin jo vuosia sitten. Yhdysvallat on jo vuosikymmenten

ajan tunnetusti ratkonut sisäisiä arvon kasaamisen vaikeuksia ulkomailla täydentäen pehmeää vallankäyttöään ja strategista vaikuttamistaan aina tarvittaessa sekä kevyin mielin sotavoimillaan. Sen viime vuosien toiminta Ukrainassa on tästä malliesimerkki. Länsi-Euroopan valtiot taas ovat aina markkinoiden kaappausretkille valmiita partiopoikia.

Venäläinen suurpääoma on onnistunut vapautumaan läntisen pääoman vasalliasemasta. Se on ollut aina kiinnostunut lähialueittensa tarjoamista voimavaroista (vaikka tähyilee yksityisine palkka-armeijoihin yhä kauemmas toisiin maanosiinkin) pyrkiessään ratkaisemaan ratkaisemattomia arvon kasaamisen vaikeuksiaan. Kansainvälisessä vertailussa heikoksi jäänyt ukrainalainen pääoma taas on jäänyt läntisen ja itäisen pääoman kasvualustaksi klassiseen siirtomaatapaan. Arvon ulkomaille karkaamisesta johtuva yhteiskunnallisen kehityksen heikkous on jättänyt Ukrainan luovimaan suurvaltojen väliin ja etsimään kumppania, joka ilmansuunnasta riippumatta kuitenkin pyrkii kumppanuuden sijaan käyttämään Ukrainaa hyväkseen.

Lenin kehitti I maailmansodan aikana ja sen taustalla vaikuttaneiden taloudellisten intressien pohjalta teoriansa historiallisen tilanteen olemuksesta: imperialismista kapitalismin korkeimpana vaiheena. Historiallisen aikakauden määrittäminen imperialistiseksi on kuitenkin ongelmallista ja Ukrainan sodan ymmärtäminen imperialismista kumpuavaksi riittämätön teoria. Pääoman historiallista kehitystä tutkimalla päästään pidemmälle. Ensinnäkin on tehtävä huomio siitä, että kapitalistisessa arvontuotannossa olemuksellista ei ole se, miten valtiot

taistelevat pääomiensa puolesta rajojensa ulkopuolella vaan se, miten pääoma järjestää yhteiskunnalliset suhteet ja työprosessin eli toisin sanoen itsensä ja työläisten uusintamisen.

Théorie Communiste esittää tämän tekstimme moton kirkkaasti kirjoittaessaan Ukrainan sodasta: "Vastakkain ei ole kahta vihollista, jotka pyrkivät vastakkaisiin päämääriin, vaan ennen kaikkea kaksi vihollista, jotka muodostuvat ja rakentuvat saman [kapitalistisen yhteiskunnan] ristiriidan polarisaatiosta". Leninkin tunnisti sen, että esimodernissa maailmassa kyse oli imperialististen valtojen harjoittamasta ulkopuolisten aluiden sotilaallisesta ryöstöstä ja pakkoluovuttamisesta, mutta nykypäivän imperialismissa on kyse kapitalismin kontekstissa normaaleista taloudellisista mekanismeista ja prosesseista, joissa vahvemmat käyttävät hyväkseen historiallisesti kehittyneitä voimasuhde-eroja siirtääkseen arvoa itselleen. Tämä on kuitenkin kapitalismin olemuksesta kumpuava ilmiö, eikä avain pääoman historiallisen olemuksen ymmärtämiseksi. Leninin poliittisen taloustieteen kritiikin kategorioista vähemmän ammentavan historiaperiodisoinnin sijaan kiinnostavampi tapa ymmärtää kapitalismin historiallista olemusta löytyy 1970-luvun jälkeen kehittyneisessä kommunistisen teorian keskusteluissa, joissa historiallista aikakautta ja luokkataistelun potentiaaleja alettiin aktiivisesti teoretisoida vahvemmin Marxin poliittisen taloustieteen kritiikin avaruudessa. Tähän keskusteluun tai sen erään aktiivisen äänen, ylempänä mainitun Théorie Communisten, näkökulmaan palataan tekstin viimeisessä alaluvussa.

Toiseksi, jo vähintään puoli vuosisataa jatkuneen pääoman nopean kansainvälistymisen kontekstissa (jonka ilmiöitä monet ovat

oppineet tuntemaan globalisaation ja finansialisaation käsitteiden avulla) kansallisista ja valtioihin tai valtioblokkeihin kytkeytyvistä pääomista puhuminen – tämän kirjoituksen toisen luvunkin tapaan – alkaa olemaan yhä vanhentuneempaa. Pääomat ovat karanneet valtiollisista kehyksistään, alistaneet kansainvälisellä olemuksellaan kansallisvaltiot yhä avoimemmin käyttöönsä ja kirittäneet kansainvälistymisensä voimalla kansallisvaltioita kuilujen partaalle. Pitkästi vapautettujen pääomien liikkeiden aikakaudella on yhä vaikeampi tavoittaa kansallista pääomaa kansallisvaltion sisällä.

Esimerkiksi sanktiot, jotka langetettiin Venäjälle seurauksena Ukrainaan hyökkäämisestä, aiheuttivat maailman suurimmalle varainhoitoyhtiölle, yhdysvaltalaiselle BlackRockille, jo sodan ensimmäisen kuukauden aikana yli 17 miljardin dollarin tappiot. BlackRockin ja sen venäläisen tytäryhtiön kautta omistetaan suurimpia Venäjällä toimia yrityksiä: Gazpromia, Lukoilia, Sperbankia ja Nornickeliä. BlackRockin kautta omistetaan toisaalta myös merkittävä osuus yhdysvaltalaisesta sotateollisuudesta. Neuvostoliiton teollisen perinnön myynneistä ja Venäjällä sittemmin tuotetusta arvosta koostuvia pääomia on jo kauan aikaa toiminut läntisillä arvontuotannon kentillä tietenkin BlackRockinkin kautta. Kaikkien maiden pääomat eivät ole vielä yhdentyneet, mutta pääomien kansainvälistymisen tendenssi (tai oikeammin niiden kansainvälinen keskittymistendenssi) on voimakas.

Tietyissä konkreettisissa tilanteissa kansallisista pääomista puhuminen on tietenkin vielä pragmaattista, mutta näkökulman vaihtaminen kansallisten pääomien kilpailusta pääomalajien keskinäiseen dynamiikkaan ja yleisemmin ylikansallisen pääoman

keskittymistendenssin vaikutuksiin on erittäin kiinnostava kysymys, jota olisi syytä käsitellä lisää.

Kolmanneksi, imperialistinen sota -narratiivi vie ajatuksia sodan syyllisistä ”ulkoisiin tekijöihin” suhteessa puhujaan sekä tavoiteltaviin kuulijoihin. Suurvaltojen pääoma-valtio -liittojen vastakkainasettelun näkökulma ei tavoita pääoman olemuksen ydintä, joka sotkee koko yhteiskunnan kädet vereen. Pääoma ei ole paksu lompakko paksun pukumiehen povitaskussa, jonka puolesta valtiot tekevät temppujaan työläisiä vastaan kotimaassa ja ulkomailla, vaan yhteiskunnallinen suhde, jota työläisten työ tuottaa ilman näiden hallintaa. Herroista, pääomista ja niiden sodista vapautuminen edellyttää myös työväenluokan ja sen pääomaan sitovan arvon historiallista lakkautumista.

Kyse ei ole ainoastaan teoreettisesta määritelmäerosta vaan asialla on myös poliittisia seurauksia. Suurvaltojen imperialismiin ja sotapolitiikan vastustaminen on eri asia kuin kapitalistisen yhteiskunnan kategorioita vastaan asettuva luokkataistelu. Edeltävä sopii vasemmistolaisille, jotka kritisoivat kapitalismin aiheuttamia ylilyöntejä ja epäoikeudenmukaisuutta, mutta sivuuttavat kapitalismin ylittämisen tarpeen muuten kuin iskulauseissa. Tietyt imperialismiin kautta ajatteluaan jäsentävät vasemmistolaiset ovat Yhdysvaltoja vihaavassa anti-imperialismissaan tehneet valinnan Venäjän tukemisesta Ukrainan sodan kontekstissa ja toiset ovat Venäjää vihaavassa anti-imperialismissaan tehneet valinnan Naton tukemisesta Ukrainan sodan kontekstissa.

Tämä yhteiskunnan kapitalistisilta ristiriidoilta silmänsä sulkeva opportunismi ei kuitenkaan ole ainoastaan vain tiettyjen poliittisten

suuntausten ongelma. Vasemmisto ei porvarillisen yhteiskunnan paradigmaattisena elementtinä asetu kommunistiseen positioon ja on siksi haluton näkemään yhteiskunnallisten suhteiden perusrakennetta sodan syynä ja kapitalistisen yhteiskunnan peruskategorioiden lakkautumista ainoan rauhanpolitiikan takeena.

UKRAINAN PERKELEET

Tarina suurvaltojen imperialistisesta sodasta peittää alleen Ukrainan valtion sisälläkin jyllääviä sodan eskaloitumiseen vaikuttaneita kansainvälistyneen kapitalisen yhteiskunnan ristiriitoja. Venäjän hyökkäyksen uhriksi joutuneen Ukrainan sankaritarina ja valkopesu ovat läntisessä mediassa esitetyn kansallisen sodan narratiivin ytimessä.

Lyhyt historiallinen katsaus Ukrainan perkeleiden – pääoman, valtion ja kansallisen poliittisen projektin – kehittymiseen alueella avaa keskeisiä huomioita kapitalistisen yhteiskunnan sekä sitä vastaan nousevan subjektin kehittämisestä. Tekstin aiemmassa osassa sivuttiin yleisempää pääomien vastakkainasettelua sekä esimerkiksi venäläisten ja ukrainalaisten pääomapiirien viime vuosikymmenten kaasusotia. Ukrainan yhteiskunnan ristiriitojen sekä niistä avautuvien luokkataistelun kipupisteiden avaaminen on kuitenkin syytä aloittaa hieman kauempaa⁵

Ukrainan alueen kytkeytymisellä maailmanmarkkinoihin on alusta asti ollut kohtalokkaat seuraukset alueen työläisille. Tämän integraation ensimmäinen aalto tapahtui jo 1500-luvun lopulla puolalaisten

5 Seuraavien huomioiden taustalla paljolti Marlene Insarovin ukrainankielisissä haastatteluissaan ilmaisemat tutkimistaan aiheista sekä Barikád Kollektivän alkuperäiskielisistä lähteistä tekemä taustoitus.

aatelisherrojen valtakaudella. Tuolloin maaorjuuden säännöksiä tiukennettiin ja kehityksensä aloittaneet kaupunki- ja käsityöläiskulttuurit alistettiin maataloustuotannolle, joka oli suunnattu Euroopan kehittyville kaupunki- ja rahamarkkinoille. Intergraation toinen aalto alkoi 1800-luvun toisella puoliskolla, kun eurooppalainen pääoma alkoi teollistaa nykyisen Etelä- ja Itä-Ukrainan alueita. Se merkitsi modernin tuotantorakenteen kehittymistä, äärimmäisen riistettyjä työläisiä ja näiden työn tuottaman lisäarvon vuolasta virtaa maailmantalouden keskusmaiden kapitalisteille.

Tämä aikakausi päättyi Venäjän vallankumoukseen. Maaherrat ajettiin pois ja maatyöläiset saivat maata, kunnes se taas pian otettiin pois heidän hallinnastaan. Kannatettu neuvostovalta vaihtui nopeasti Moskovon bolševikkien valtaan. Aika ei ollut vielä kypsä kommunismille, ja Ukrainassakin alkoi kehittyä entistä tehokkaampi kapitalistinen arvon kasaamisen järjestelmä Neuvostoliiton ”työläisten valtion” nimissä. Kaupunkien ja maaseudun välillä säilyi epätasapainonen suhde, josta seurasi jatkuvia talonpoikaiskapinoita. Bolševikit edustivat kaupunkia, joita maatyöläiset elättivät vastentahtoisesti saadessaan takaisinain vähän. Koko Ukrainan kansantasavalta, sen kaupunkien merkittävästi kasvanut teollisuuskapasiteetti ja työläiset yhdessä talonpoikien kanssa orientoitiin Neuvostopääoman nopeaan kasvattamiseen sen tuotantovoimien kilpaillessa maailmanherruudesta⁶.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Ukraina alkoi jälleen

6 Toisaalta aika osana Neuvostoliittoa ei kuitenkaan merkinnyt ainoastaan nopeaa kapitalistista tuotantovoimien kehitystä vaan myös yhteiskunnan modernisoivaa muutosta: vaikka talonpoikien isät vastustivat bolševikkivaltaa niin näiden lapset saattoivat opiskella ja tehdä merkittävän yhteiskunnallisen nousun suhteessa bolševikkien vallankaappausta edeltäneeseen aikaan.

integroitua maailmanmarkkinoille välittömämmin, mutta edelleen perifeerisestä ja valmiiksi riippuvaisesta asemasta käsin. Kaikkialla Itä-Euroopassa tunnetun kaavan mukaan myös Ukrainassa paikallisista byrokraateista, jotka siihen asti olivat hallinnoneet Neuvostoliiton arvon kasaamista, tuli yksityistä pääomaa hallitsevia kapitalisteja. Heidän yksityisten intressiensä hyväksi Neuvostoliiton aikana kehittynyt teollinen kiinteä pääoma ajettiin alas. Pääoman näkökulmasta vähiten panoksia vaativaa ja tuottavinta oli alkutuotanto. Ukraina alkoi taas nopeasti agraarisoitua ja taantua yhteiskunnallisesti.

Viime vuosikymmenten taloudellisen kehityksen seurauksena Ukraina ei ole ainoastaan Euroopan vaan myös entisen Neuvostoliiton alueen köyhimpiä maita, ja sen taloudellinen ahdinko on monella tapaa verrattavissa globaalin etelän maihin. Kymmenet miljoonat ihmiset ajautuivat musertavaan köyhyyteen tai ajettiin maanpakoon ihmisarvoisen elämän perässä jo ennen sodan alkamista.

Ukrainan valtio ja sen kansakunta ovat kehittyneet elimellisessä yhteydessä pääoman tarpeisiin. Se, ettei Ukrainaa olisi ollut olemassa ennen vuotta 1917 ja bolševikkeja, kuten Putin puhui ennen hyökkäystään, on vain puolittomuus. On kuitenkin kiistatonta, että vuonna 1991 syntyneen itsenäisen Ukrainan valtion ennakoedellytykset – nykyinen alue, yhdentynyt kieli- ja kulttuuriperintö, kansallinen hallitseva luokka, sen byrokraatit ja kansallinen porvaristo⁷ – olivat syntyneet Neuvostoliiton aikana.

Venäjäen vallankumouksen jälkeisenä aikakautena Ukraina

7 Ennen vuotta 1917 rahvaan Ukrainan alueella muodostivat lähes puhtaasti maataloustyöläiset. Ei ollut vielä ukrainalaista hallitsevaa luokkaa, joka koostui aiemmin venäläisestä, saksalaisesta, puolalaisesta ja juutalaisesta eliitistä.

rakentui alueellisesti hyvin eri tavoilla kehittyneistä alueista. Ukrainan keskeisimmillä alueilla Dneprin länsipuolella alue oli maatalousvaltaista ja lähes täysin ukrainankielistä. Itäisillä ja eteläisillä alueilla taas oli merkittäviä kaupunkeja, modernia teollisuutta ja venäjänkielinen väestö. Esimerkiksi Donbassin alueen kytkeytymisellä Ukrainan neuvostotasavaltaan on merkitystä myöhempien kehityskulkujen ymmärtämiseksi. Lenin ja Moskovan bolševikit tiesivät, että heidän kannatuksensa Ukrainan maatalousalueilla oli heikkoa. Jos Neuvosto-Ukrainaan laskettaisiin vain Dneprin länsipuoleiset maatalousalueet, olisivat bolševikit alakynnessä. Donbassin ja sen teollisuustyöläisten kytkeminen Ukrainaan sen sijaan varmistaisi bolševikkien vaikutusvallan alueella.

1920-luvulta alkaen tapahtunut kaupunkien venäjänkielisen työväestön kovaotteinen ukrainalaistaminen on ymmärrettävä osana samaa politiikkaa, jonka pyrkimys oli luoda talonpoikaisolemuksensa hylännyt, nykyaikainen ja Neuvostoliittomyynteinen Ukrainan kansa⁸.

Näiden kysymysten esiintuomisen tarkoitus osoittaa, että Ukrainan valtion sosioekonomisen olemuksen ja kansallisen komposition muotoutuminen ei ole neutraali historiallinen kehityskulku, vaan se on tapahtunut pääoman tarpeista käsin, kuten kaikkialla muuallakin maailmassa. Toisaalta asia liittyy myös yhteiskunnallisen kamppailujen kysymyksiin.

8 Kaupungit jäivät lopulta kuitenkin kaksikielisiksi ja on tärkeää huomata sekin, että kaupungeissa erikielisten välille ei kehittynyt ristiriitaa, kuten taloudellisen vastakkainasettelunsa säilyttäneiden kaupunkien ja maaseudun välille.

Feodaaliherroja ja bolševikkeja vastaan 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla kapinoineet talonpoikaiskylät olivat ukrainankielisiä, mutta niillä ei ollut kansallista tietoisuutta. Sen tilalla oli vielä paikallinen tietoisuus, ja kamppailu tapahtui paikallisen autonomian puolesta. Tämä paikallinen tietoisuus ei kuitenkaan enää kyennyt vastaamaan valtiollisella ja maailmanmarkkinoiden tasolla kehittyvän tuotantojärjestelmän voimaan ja jäi armotta sen jalkoihin.

Valtion ja pääoman vuosisatainen liitto Ukrainan sosialistisen neuvostotasavallan aikana kykeni luomaan kansallisen tietoisuuden. Arvontuotannon globaalin ja Ukrainan erityisen taloudellisen kriisiytymisen seurauksena nousseet maailmanmarkkinoiden vastaliikkeet ovat tällä kertaa hakeneet turvaa valtioon turvatutuvasta kansallisesta identiteetistä, joka jää kuitenkin yhtä pahasti globaalin kapitalismin jalkoihin kun talonpoikien paikalliset kapinat aiemmin. Tai itse asiassa vielä rumemmin, kuten Ukrainan sota osoittaa. Kansallisella pääomalla ja sen eri keinoin alistetuilla työläisillä ja osattomilla on liberaalissa länsisuuntautuneessa kuin konservatiivisessa kansallisessa kaavussa yhtä vähän mahdollisuuksia kriisiytyvää globaalikapitalismia vastaan.

KUOLLEIDEN MURHAT, MÄTÄNEVÄ PÄÄOMA JA LUOKKATAISTELUN CHEERLEADERIT

Ymmärtääksemme Ukrainan sodan historiallista merkitystä on kuitenkin palattava taas kapitalismin historiallisen olemuksen yleiseen analyysiin ja kysymykseen historian liikuttajasta. Leninin teoria imperialismista

kapitalismin viimeisenä vaiheena ei tietenkään ole ainoa tapa, jolla kommunistit ovat yrittäneet tehdä Marxin pohjalta ymmärrettäväksi kapitalismin historiallista olemusta ja kehityshorisonttia.

Amadeo Bordiga, eräs kommunistisen liikkeen 1900-luvun merkittävimmistä teoreetikoista, osoitti esimerkiksi englanniksi *Murdering of the Dead* -nimellä käännettyssä tekstissä sitä, miten sotien kaltaiset katastrofit ja tuho eivät ole ainoastaan ilmauksia pääoman lopullisesta kriisiytymisestä, vaan päinvastoin välttämättömiä pääoman elinvoimalle ja uudistumiselle. Marx kirjoitti tunnetusti pääomasta kuolleena työnä, joka vampyyrin tavoin imee elävää työtä. Bordiga esitti vielä graafisemman analogian osoittamalla pääoman murhaavan kuolleita ruumiita. Tuhotessaan omaisuutta sotien kaltaiset katastrofit tuhoavat nimenomaan aiempien sukupolvien tekemää kuollutta työtä avaten vampyyrille taas uuden mahdollisuuden imeä elävää työtä ja arvoa. Se, mikä on jo tehty, ei tarjoa enää kasvun mahdollisuuksia, ja siksi sen on tuhouduttava. Tämän takia pääoma on aina "seitsemännessä taivaassa" sodan syttyessä. Ukrainan sodan jälkeinen jälleenrakennus ei tarkoita uutta kasvun mahdollisuutta ainoastaan venäläiselle ja ukrainalaiselle pääomalle vaan myös läntiselle pääomalle. Kaikki tietävät mitä se tarkoittaa työväenluokalle.

II ja III internationaalien sosiaalidemokraatteja lännessä ja Neuvostoliitossa, näiden erilaisia kriitikkoja trotskilaisista perinteisiin vasemmistokommunisteihin sekä lukuisia akateemisia tarkkailijoita ovat yhdistäneet erilaiset kapitalismin dekadenssiteoriat, joissa historian objektiivinen prosessi tarkoittaa arvontuotannon sisäsyntyistä ja kärjistyvää peruskriisiytymistä. Useimmille Marxia yksinkertaistaville

dekadenssiteorioiden kannattajille niin sota kuin kommunismin tuleminenkin saavat eräänlaisen automaattisen, mekanistisen ja fatalistisen luonteen. Vähintäänkin kyse on sitoutumisesta talouden objektiivisen prosessin tarkkailuun vailla riittävää teoriaa vallankumouksellisen luokkasubjektin kehittymisestä. Kommunistit, jotka tarkkailevat sotaa ja kapitalismin kriisiytymistä sen lopullisena mätänemisvaiheena, kannustavat luokkaansa cheerleaderien tavoin tunnistamaan tilanteensa. Käytännössä tämä tarkoittaa kuitenkin päiden hakkaamista seinään – toisin sanoen yleisöön joka ei tahdo kuunnella – tai kärsimätöntä turhautumista sinänsä oikeiden kaavojen toisteluun.

Kaikki Marxin historialliseen menetelmään sitoutuneet kommunistit eivät kuitenkaan tulkitse yleistä kriisiytymistä ja sotia niinkään kapitalismin mätänemisvaiheen ilmauksena⁹. Ennen näitä näkökulmia kannattaa pysähtyä hetkeksi objektivistisille dekadenssiteorioille nousseille ei-marxilaisille vastateorioille toisen maailmansodan jälkeen. Esimerkiksi ranskalainen Sosialismi vai barbaria -ryhmä esitti *Pääoma* -teoksen näkökulman ajavan luokkataistelun historiallisesti merkityksettömään asemaan ja alkoi irtautua koko Marxin menetelmästä.

Eräiden tätä perinnettä enemmän tai vähemmän jatkavien ranskalaisten nykyvallankumouksellisten teoretisoinneista avautuu kiinnostava, luokkasubjektille aktiivisen merkityksen antava näkökulma

9 Kiinnostavampia dekadenssiteorioita haastavia keskusteluja Marxista ja kapitalistisen yhteiskunnan historiallisesta kehityksestä kehittyi etenkin ranskalaisten ja italialaisten ultrakommunistien teoreettisissa keskusteluissa 1970-luvulta alkaen. Eräs myöhempi ja keskeinen tätä kritiikkiä hahmotteleva tutkielma ja siitä käyty keskustelu on Aufheben -ryhmän Dekadenssikritiikki-artikkeleiden sarja, joka on myös toimitettu myös kirjaksi nimeltä *The theory of Decline or Decline of Theory*.

Ukrainan sotaan. Pian sodan alkamisen jälkeen levinneessä tekstissä *La Malédiction de Poutinehe*¹⁰ tarkastelevat kapinallisten ja valtion välistä suhdetta. Sodan merkityksestä esitetyistä analyyseistä kriittiseen valoon joutuvat niin pääoma-objektivistiset marxilaiset kuin porvarillinenkin älymystö. Näille ihmiset ovat yksinomaan pääoman määrittämää tai valtion manipuloitavissa olevaa massaa, jolla ei ole kapasiteettia luoda itsenäistä ja spontaania liikehdintää ilman luokkansa etujoukkoa tai valtiollista johtoa.

Tässä ranskalaisten kapinallisten tekstissä esitetään lähtökohdaksi, että valtiot – Venäjän ulko- ja turvallisuuspolittinen eliitti mukaanlukien – ovat tunnistaneet viime vuosikymmenten aikana lisääntyneet protestiaallot moderneiksi ei-sotilaallisiksi turvallisuushiksi, joihin on varauduttava sotilaallisesti. Venäjän reuna-alueilla taloudellisesta ahdingosta nousseet protestiaallot ja yhteiskunnallinen epäjärjestys edellyttävät alueen imperialistisen sheriffin sotilaallisia erityisoperaatioita. Sodan muoto Ukrainassa on tästä näkökulmasta jatkoa viime vuosien ja kuukausien jatkumoon esimerkiksi Valko-Venäjällä ja Kazakstanissa.

Yhteiskunnan kriisiytymisestä ja yleisestä yhteiskunnallisesta tyytymättömyydestä kumpuavia kapinoita kyllä integroidaan ja rekuperoidaan monella tapaa. Samalla ne ovat kuitenkin osa sitä ristiriitaisesti ja hitaasti etenevää prosessia, jota voidaan kutsua luokan vallankumoukselliseksi itsejärjestäytymiseksi, johon valtio ja pääoma

10 La Malédiction de Poutine: Soulèvements et raison d'État, premier post-scriptum à Soulèvement: <https://camaraderevolution.org/wp-content/uploads/2022/04/brochure-La-malediction-OK.pdf>

pyrkivät vastaamaan. Eräs Maidaniin osallistunut anarkisti nostaa Souvlement -tekstin puheenvuorossaan esiin sen, että vaikka Maidanissa hunajapurkkiin sekoittui lusikallinen paskaa, mikä teki siitä yleisesti ottaen paskaa, se ei muuta sitä, että Maidan syvine ristiriitoinenkin kumpusi yhteiskuntaan tyytymättömien paineesta, ja antoi tappiostaan ja oikeistohegemonialle antautumisestaan huolimattakin opetuksen muodossa oman panoksensa luokan emansipaation prosessiin.

Tämä yhteiskunnallisten kamppailujen aktiivisen merkityksen historiassa tunnistava lähestymistapa on keskeinen, mutta Marxin historiallinen menetelmän hylätessään se heittää lapsen pesuveden mukana. Ymmärrys luokkasubjektin historiallisesta kehityksestä jää abstraktiksi ja historian realiteetteja sivuuttavaksi kaavaksi ilman Marxin poliittisen taloustieteen tarjoamaa konkretisoivaa kehikkoa. Toisaalta kommunistien analyysi ei siis kuitenkaan voi tarkastella ainoastaan pääomakasautumien teknis-objektiivista mekaniikkaa ja kehitystä. Kommunistien näkökulma Marxin menetelmään ja poliittisen taloustieteen analyysiin on avattava pääomasta historiallisena yhteiskunnallisena suhteena. Se ei saa kadottaa pääoman objektiivista kehitystä koskevasta teoriastaan yhteiskunnan kokonaisuudessa (totaliteetissa) vaikuttavia ristiriitoja, niiden ehdollistamia luokkia ja ihmisiä eli lopulta luokkataistelua ja sen vaikutusta takaisin talouden objektiivisiin prosesseihin. Kiinnostuksemme kohteena on siis oltava teoria luokasta sekä luokkayhteiskunnan ja sotien lakkautumisen prosessista, joka kehittyy elimellisessä yhteydessä objektiivisten taloudellisten kehityskulkujen teoretisoinnin kanssa.

THÉORIE COMMUNISTE – KOMMUNISTISTA TEORIAA SODASTA

Theorie Communiste (TC) -niminen merkittävä pitkän linjan kommunistiryhmä esittää tuotantonsa kokonaisuudessa sekä Ukrainan sodan kommentaaritekstissään näkemyksen, jossa sota edustaa kapitalistisen tuotantoavan ristiriitojen kärjistymistä, totaliteetin eri konfliktien ratkaisevaa hetkeä¹¹, tehden yhteenvetoa aiemmin esitetystä sekä johtaan ajatuksia kamppailun kentästä entistä pidemmälle. Se päättää tämän Ukrainan sodan hyödyllisten idioottien isännästä eli pääomasta kertovan tarinan, joka välttyy jäämästä yleisten dekadenssiteorioiden ongelmien vangiksi kytkemällä poliittisen taloustieteen analyysinsä kysymyksen luokkataistelun uudelleenmäärittymisen ehdoista.

Vuoden 1968 tapahtumien jälkeen TC ja muut Ranskan ultravasemmiston kommunistit kävivät teoreettisia keskusteluja, joissa arvosteltiin yhtäältä Neuvostoliiton ja virallisten kommunistipuolueiden marxismi-leninismin horisontteja ja pyrittiin menemään maailmansotien välisen ajan vasemmistokommunististen kriittistä teoriaa pidemmälle.

11 Tämän tekstin viimeinen luku pyrkii tekemään Ukrainan sotaa ymmärrettäväksi TC:n haastavassa, mutta antoisassa kommunistisen teorian avaruudessa. TC:n ranskankielinen Ukrainan sota -kommentaariteksti <https://dndf.org/?p=20016>; TC:n arkisto: <https://sites.google.com/site/theoriecommuniste/home>; ja TC:n engallinkielinen reader-kirja: <https://cooltexts.github.io/sources/theoriecommuniste.pdf>. Tämä alaluku kuitenkin vasta petaa TC:n esittelemän kysymyksenasettelun aikamme luokkataistelusyklin horisonteista.

Keskustelujen yhtenä avaimena oli 'reaalisen subsumption' käsite. Se on peräisin Marxin Pääoma -teoksen aikanaan julkaisematta jääneestä kuudennesta osasta englanniksi nimeltään '*Results of the Direct Production Process*', joka julkaistiin monilla kielillä ensi kertaa vasta juuri 1970-luvun taitteessa. Yksinkertaistaen sillä tarkoitetaan työn todellista alistumista pääomalle sekä tästä seurannutta pääoman ja työn historiallista muutosta. Käsitteen avulla saatettiin havaita, että aikakautemme perusdynamiiikan muodostaa arvon valorisaatioprosessin ja työ(voiman uusintamis)prosessin yhä syvempi irtautuminen toisistaan pääoman tuotantoprosessin kokonaisuudessa (*Pääomassa* Marx käsittelee tätä teemaa Zwickmühlenä eli kaksoismyllynä, joka vastaa tietyllä tapaa myös työn kaksoisluonteen jaottelua). Vaikka tämä dynamiikka oli aluksi pääoman näkökulmasta funktionaalinen – se avasi globalisaationa ja finansialisaationa yleisesti tunnetut prosessit – niin nyt se kaivaa maata pääoman alta. Tästä kehityksestä on seurannut pääoman käsistä karannutta ylituotantoa ja työläisten tarpeiden alituotantoa: talouden jatkuvaa kriisiytymistä ja lisääntyvää nälkää.

TC tarjoaa kuitenkin mätänemisteorioita hienovireisempää perspektiiviä, joka avaa samalla ymmärrystä proletariaatin olemuksen kehityksestä kohti luokkayhteiskunnan lakkauttamisen horisonttia. Proletariaatin näkökulmasta arvon valorisaatioprosessin karkaaminen yhä kauemmas itsensä uusintamisprosessin ulkopuolelle alkaa osoittaa luokkataistelun tilaksi yhä kouriintuntuvammin jotain muuta kuin pääomasuhteen sisällä tapahtuvaa pääoman uudistamista.

Tähän pääoman tuotantoprosessin sisäisestä kehityskulusta kumpuvaan kriisiytymiseen on kuitenkin viimeistään vuoden 2008 kriisistä alkaen etsitty kaikkialla maailmassa vielä valtiollisia, kansallisia

ja blokkien sisäisiä ratkaisuja. Keskuspankkien ”tehdään vaikka mitä” arvon kasaamisen turvaamiseksi -politiikka ja hallituksien takaamat lukemattomien nollien summat pääoman pelastamiseksi ovat yhä vaikeampia ratkaisuja. Kysymyksiä pääoman tuotantoprosessin uudistamisesta on nostettu aktiivisesti esiin: on puhuttu jopa talouden kansallistamisen mahdollisuudesta ja finanssikapitalismin purkamisen tarpeesta eli työläisten uusintamisen palauttamisesta pääoman kiertokulkuprosessin ytimeen. Mikään valtio ei kuitenkaan kykene tekemään näitä ratkaisuja, sillä alati syvenevän työn reaalille pääomalle alistamisen aikakaudella se tarkoittaisi ylikasvaneen pääoman itsensä alasajoa.

Maa- ja maailmanlaajuisesti kriisiytyvän pääomantuotannon hallinta tarkoittaa yllä esitellyn ristiriidan puitteissa jatkuvaa epäjärjestystä. Kriisin valtiolliset ratkaisut saavat yhä väkivaltaisempia muotoja: ”järjestyksen” tuojat turvautuvat sotilaallisiin operaatioihin kykenemättä silti palauttamaan pääomalle riittävää arvon kasautumisen tahtia. Venäjällä Jeltsinin aikakauden jälkeinen putinilainen valtio ja sen armeijan hyökkäyssota Ukrainassa ilmentävät osaltaan tätä yleistä vastauksen puuttumista arvon kasaamisen ongelmaan. Yritys palauttaa arvon valorisaatioprosessia riittävälle tasolle ja ylläpitää samaan aikaan työläisten uusintamisprosessia on mahdoton yhtälö etenkin (puoli)perifeerisen kapitalismin kontekstissa. Valtiollisista ratkaisuista äärimmäisin eli sotakaan ”kuolleiden murhaamiseen”, uusien markkinoiden valtaamiseen tai uudelleenjärjestyvine arvovirtoineen ja talousblokkeineen (vaikkapa Venäjän kääntyminen Aasiaan) ei tule riittämään.

Elämme siis parhaillaan ylikansallistuneen pääoman ja yhteiskunnallisen tuotantoprosessin kritiikin ”kansallista hetkeä”, joka ei ole minkäänlainen ratkaisu vaan kriisiä syventävä vaihe, jonka läpi on käytävä luokan kommunistisen perspektiivin löytämiseksi. Olisi yksinkertaisen helppoa, jos työväenluokan vastaus kriisiytymiseen ja sotaan ilmaisisi suoraan ylikansallistuneen yhteiskunnallisen tuotantoprosessin olemusta ja olisi välittömästi internationalistinen. Työväenluokan tietoisuus kehittyy kuitenkin aina pääomaa välittävien rakenteiden kautta. Työläiset ajattelevat ja toimivat kapitalististen yhteiskuntarakeideteiden ehdollistamina, mukaan lukien tietenkin historiallisesti kehittyneet kansallisvaltiolliset rakenteet. Pääoman yhteiskunnan kokonaisuus määrittää ne ehdot, joista työväenluokka rakentaa historiallista vastaustaan ja liikettään.

Kaikkialla kaikuvat kansalliset vastaukset pääoman ristiriitoihin eivät ole niinkään vääriä vaan ymmärrettäviä, vaikkakin näköalattomia reaktioita olosuhteisiin. TC:lle kommunistisen teorian peruskysymys onkin se, miten proletariaatti kykenee kapitalistisen yhteiskunnan ehdollistamana ja ristiriidassaan pääoman kanssa lakkauttamaan pääoman ja sen kaikki luokat mukaanlukien itsensä ja tuottamaan kommunismia. Proletariaatti kehittää tätä vastausta historiallisesti kriisiytyvän pääoman ja sen instituutioiden todellisuudessa. Vaikka yhteiskunnallisten kamppailujen näkökulma aukeaa vielä kansallisesta horisontista niin pääoman vastakuvaksi aikanaan noussut työläisten itsehallinnollisesti ohjaama arvontuotanto¹² sekä sen edellyttämä työläisidentiteetti muutoksentekemisen itseymmärryksenä on jo historiaa.

12 Toisinsanoen työläisten hallussa oleva kapitalistinen valtio tai työläisten hallussa oleva kapitalistisilla markkinoilla toimiva tuotantolaitos kuten esimerkiksi osuuskunta.

TC:n perusteisiin mukaan työväenliikkeen ohjelmallinen aikakausi, sen vanhat organisaatiomuodot ja kamppailun tavat ovat tulleet tiensä päähän. Toisin kuin useimmat muut luokkapohjaiset marxilaisessa avaruudessa operoivat kommunistit, TC ei näe tätä asiantilaa muutettavana tragediana vaan uutena syklinä luokkataistelujen historiassa¹³ aikakautena, josta nimenomaan aukeaa kommunismin eli itsensä pääoman edellytyksenä lakkauttavan luokan ja kommunististen suhteiden vallankumouksellisen luomisen mahdollisuus.

Kyvyyttömyydellään ja tappavuudellaan omia edellytyksiään ja rakenteitaan heikentävien kansallisvaltioiden horisontin ylittäminen on aikamme luokkataistelun kehitystarpeen ytimessä. Ukrainan sodasta ja yleisemmin aikakautemme sodista osaltaan nousevan internationalistisen vallankumouksellisen defaitismin mahdollisuudet ovat keskeinen kysymys, johon on syytä tarttua. Historian vanha myyrä – ei ainoastaan pääoman objektiiviset prosessit vaan myös aikakautemme sotaisiin olosuhteisiin vastaava luokkataistelu – kaivaa maailmankommunismin perspektiiviä myös Ukrainan mustassa mullassa.

13 Poliittisen taloustieteen kategorioiden historiallisesta kehittämisestä johdettu kamppailusykli-historiaperiodisointi on TC:n avainkäsitteitä.

VALLANKUMOUKSELLISEN KOMMUNISTIN KIRJEITÄ UKRAINASTA

Ensimmäisten ilmahälytysten ujeltaessa eräs Lviviläinen alkoi pakata kommunistista kirjallisuutta ikkunoittensa eteen suojaksi paineaalloilta. Kirjahyllyiltä ei kuitenkaan tarttunut käsiin pölyisiä neuvostopainoksia marxismi-leninisin perusteoksista vaan situationistien, Aufhebenin, Théorie Communisten ja muiden aikamme edistyksellisempien kommunistien kirjoituksia. Näidenkin positioista ammentaen “Andrew” avaa kirjeissään näkökulmaa Ukrainan sodan jokapäiväiseen elämään, sodan syiden analyysiin ja yhteiskunnan moniulotteisesta kriisiytymisestä ulospääsyn edellytyksiin.¹⁴

ENSIMMÄINEN KIRJE

Kertoisitko meille aluksi hieman taustastasi ennen sotaa?

Olen alun perin kotoisin Harkovasta, joka sijaitsee Itä-Ukrainassa, vain muutaman kilometrin päässä rajalta. Viime vuodet olen viettänyt Lvivissä

14 Tous Dehors ja Endnotes julkaisivat Andrew kirjeet ensimmäisinä maaliskuun huhtikuussa 2022.

opiskelemassa. Perheeni ja sukulaiseni ovat kotoisin Harkovasta, ja ennen Lviviin muuttoa puhuin päivittäin venäjää. Harkova on lähes täysin venäjänkielinen, mutta kuten nyt näemme, tämä ei välttämättä johda venäläismielisiin kantoihin.

Opiskelen tietotekniikkaa: osittain siksi, että se on ainoita tapoja välttää nälkäpalkalla eläminen Ukrainassa ja saattaa jossain vaiheessa avata mahdollisuuden muuttaa maasta ("paeta"). Toisaalta nautin myös matalan tason ohjelmoinnista ja teknologiasta ylipäättään, ja olen kiinnostunut siitä, miten kapitalistinen nykyaika määrää teknologian kehitystä ja sallii samalla myös vapauttavammat käyttötavat.

Olen kiinnostunut myös kommunismista. Kommunististen näköalojemme hahmottaminen edellyttää pääoman ja historian yleistä ymmärtämistä. Olen yrittänyt perehtyä myös siihen, miten kehittyvät maailmanmarkkinat, "toinen maaorjuus" ja imperialistinen laajentuminen ovat muokanneet tätä maata, jossa kasvoin. Yritän ymmärtää niitä tapoja, joilla meidät on muodostettu, siis historiaa Pietari-Juzovka-Odessa-akselin hitaasta ja epätasaisesta kapitalistisesta modernisaatiosta Neuvostoliiton aikaisiin modernisaatioihin. Samalla yritän oppia niistä vapautusliikkeistä, jotka taistelivat maanomistajan, kapitalistin ja byrokraatin ylivaltaa vastaan.

Mikä oli reaktiosi hyökkäyksen ensimmäisinä päivinä? Osasitko odottaa näin suurta venäläistä sotilasoperaatiota vai yllättikö se?

Valmistauduin sen mahdollisuuteen. Pakkasin kaikkein välttämättömimmät tavarat ja paperini ja varmistin, että perheelläni

Harkovassa oli evakuointisuunnitelmat. En kuitenkaan uskonut, että täysimittainen hyökkäys tapahtuisi. Odotin samanlaista Venäjän massiivista informaatiokampanjaa kuin vuonna 2014 ennen Krimin ja Donbassin valtauksia. Lopulta kävi kuitenkin ilmi, että Venäjän invaasiosuunnitelmien salamyhkäisyys teki näistä ”propagandaindikaattoreista” epäluotettavia. Pidin päivittäin silmällä Venäjän valtiollista mediaa enkä nähnyt merkittävää provokaatioiden lisääntymistä, ja ajattelin, että rajan läheisyyteen sijoitettuja joukkoja voitaisiin käyttää vipuvoimana, jotta Ukraina ja Nato saataisiin neuvottelemaan Venäjälle hyväksyttävämmät ehdot. Jotkut ihmiset ylireagoivat jokaiseen uuteen satelliittikuvaan Venäjän sotilastukikohdista, mutta suurin osa oli jo tottunut siihen, että Venäjä käy sotaa idässä ja on aina halunnut paljon enemmän. Kukaan ei kuitenkaan olisi voinut valmistautua siihen, mitä oli tulossa. Vaikka piti mielessä, että Venäjän hyökkäys on jatkunut jo kahdeksan vuotta, ja näki veristen kauppatavaroiden kasaamisen ja imperiaalisten pyrkimysten hallitseman jokapäiväisen elämän jatkuvana sisällissotana, niin mikään ei voinut valmistaa siihen aikaiseen aamuun, jolloin ilmahyökkäyssireenit vihdoinkin puhkaisivat unen sumun. Ensin ajatukset sodasta tunkeutuivat puolittietoiseen tajuntaani ja räjähtivät sisälläni. En ollut vielä varma asioiden mittakaavasta.

”Jokainen sotilaslentokenttä on tuhottu”, kuulin, ja muistin kaikki kartat, joissa oli punaisia pisteitä rajan ympärillä. ”Panssarivaunut ovat kaupungeissa”, soi päässäni, kun pakkasin nopeasti tavaroitani. Kehoni kieltäytyi yhteistyöstä. Jokainen ääni voimistui kymmenkertaisesti, enkä pystynyt istumaan alas hetkeksikään. Kävelin ympäri asuntoa selaten uutisia ja tekstaten ystäville. Tässä tilassa vietin seuraavat päivät. Lopulta

Venäjän eteneminen hidastui ja monet rauhoituivat sen myötä. Perheelläni oli onni päästä pois Harkovasta jo varhain aamulla ensimmäisten sireenien jälkeen. Kun ystäväni olivat ylittäneet Puolan rajan, liityin perheeni seuraan, ja olemme edelleen Länsi-Ukrainassa suhteellisen turvassa yhdessä joidenkin sukulaisten kanssa. He evakuoituivat Harkovasta muutamaa päivää myöhemmin. Minulla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin jäädä Ukrainaan, koska olen kutsuntakelpoinen. Emme ole vielä varmoja jatkotoimistamme. Kaikki riippuu siitä kuinka kauan tämä sota jatkuu, ja onko meillä kotia jonne palata.

Sota merkitsee normaalin elämänkulun pysähtymistä ja poikkeuksen tunkeutumista siihen. Missä määrin nykyinen tilanne on mielestäsi muuttamassa Ukrainan yhteiskuntaa? Ovatkovanhat poliittiset ja sosiaaliset jakolinjat säilyneet ja voimistuneet? Vai olemmeko päinvastoin todistamassa uusien jakolinjojen mukaista nopeaa rakennemuutosta?

Jopa ne, jotka eivät ole oppineet, että poikkeustila on sääntö, huomaavat nykyisten jakolinjojen ilmiselvästi vahvistuvan. Ei ole sattumaa, että suhteettoman suuri osuus miehitettyihin ja saarrettuihin kaupunkeihin pommitettavaksi jääneistä ihmisistä on köyhiä ja usein vanhoja. Tulipaloja sammuttavat ja katuja siivoavat palvelutyöntekijät halutaan esittää isänmaallisina sankareina. Muualla ihmiset nukkuvat pelloilla, koska rajoilla on valtavat jonot. Epäonnekseen Afrikasta tai Lähi-idästä tulleet käännytetään suoralta kädeltä. Monet ovat päättäneet luopua työstään, mutta hallitus yrittää motivoida ihmisiä palaamaan normaaliin elämään

“rauhallisilla” alueilla. Niinpä aiemmin “välttämättömistä” ja “loogisista” yhteiskunnallisista rakenteista on tullut yhä vahingollisempia.

Nykytilanne palvelee kiistämättä taantumuksellisia voimia: militarisoidut kansallismieliset ryhmät saavat enemmän tukea ja ovat yhä enemmän “valtavirtaa”. Edistysmieliset liberaalit unohtivat poliittisen projektinsa ja siirsivät kaiken tukensa valtiokoneiston taakse. Näen kuitenkin myös monia radikalisoitumisen mahdollisuuksia. Värvätessään ihmisiä, estäessään miehiä poistumasta maasta, pidättäessään ja tappaessaan ryöstelijöitä armeija ja poliisi paljastavat, että valtiota ei kiinnosta meidän selviytymisemme vaan lakien suojele. Kun ymmärtää ja tuntee omissa nahoissaan sen, että järjestelmä, jossa elämme, on näiden kauheuksien syy ja että tämä väkivalta ruokkii sitä, on todella vaikea kuunnella ihmisiä, jotka maalaavat ukrainalaisen kärsimyksen pysyväksi ja ehdottavat puolivillaisia poliittisia toimenpiteitä.

Ukrainan hallitus ja tiedotusvälineet haluavat esittää hyökkäyksen myyttisenä “luonnollisena” tapahtumana. Terveysministeri siirtyi helposti Covidin tartuttamien ja tappamien ihmisten lukumäärän raportoinnista sodassa murhattujen lasten lukumäärän raportointiin. Sota ja pandemia on näin ollen erotettu normaaliudesta, niiden syyt ja seuraukset valtiosta ja koko maailmasta: ne esitetään hallitsemattomina katastrofeina.

Ukrainan siviiliväestön joukkomurhaa kuvataan epäpoliittiseksi ja sen sanotaan olevan peräisin epäinhimillisestä, geneettisestä ja tartuntaa levittävästä venäläisten “örkkien” populaatiosta. Ukrainan valtio yrittää tässä kuvaelmassa vain selviytyä, ja on maanpetos olla heittäytymättä sotaan sen suojelemiseksi. Sodan syiden tahallisen vääristelyn (“sota ei voi mitenkään olla osa normaaliutta; fasismi ei ole

liberaalin demokratian vakiovaruste vaan jotain sen ulkopuolista”) lisäksi nykyistä tilannetta luonnehtii se, ettei nationalisteilla ja liberaaleilla ole tarjota kerta kaikkiaan minkäänlaisia ratkaisuja. Vaatimukset hyvityksistä (jotka itsessään ovat vain naamioituja vaatimuksia ”syyllisten” venäläisten joukkomurhaamisesta) ja puheet Putinin salamurhasta osoittavat, että maailman imperiaalisen asetelman odotetaan olevan ikuinen ja saatamme toivoa vain vähäisiä uudelleenjakoa. Taloudellinen apu Ukrainalle on tärkeää, mutta odotukset siitä, että sodan jälkeen Ukrainan talous elpyisi ”suuren isänmaallisuuden” ja ”kansallisen yhtenäisyyden” ansiosta, ovat perusteettomia. Nämä eivät ole minkäänlaisia ratkaisuja.

Sota on erottamattomasti sidoksissa pääomaan eikä pelkkä virhe sen normaalissa toiminnassa. Vaikka rauhansopimus tai Putinin kuolema lopettaisi tämän sodan tässä, se ei estäisi Venäjän pyrkimystä hallita entistä Neuvostoliiton aluetta myös tulevaisuudessa. En hyväksy syyttömyyden ja syyllisyyden kategorioita, joilla oikeutetaan muukalaisvihaa ja kansanmurhaa. Vain joukkoliike molemmin puolin rintamaa ja armeijoissa itsessään pystyy pysäyttämään maailman, joka tuo sodan pitkästä ajasta lähelle imperiaalista ydintä. Tämä joukkoliike voi saada alkunsa kipinästä, jota emme ehkä pysty vielä ennakoimaan.

Meidän olisi pyrittävä laajentamaan siviilivastarinnan saarekkeita ja rakentamaan universalistisia yhteisöjä. Imperialismia ei ensinnäkään voi erottaa sitä ajavasta taloudellisesta nationalismista. Toiseksi miljoonien ihmisten jättäminen kuolemaan Covidin, sodan tai ilmastonmuutoksen vuoksi kuuluu siihen hallintotapaan, jonka alaisuudessa elämme. Nämä molemmat voidaan voittaa vain

vallankumouksessa, jossa rakennetaan radikaalisti uudenlainen maailma.

Kysymyksenä saattaa kuulostaa sinusta naiivilta, mutta mitä on jäljellä vuoden 2013 Euromaidan-liikkeestä? Onko alhaalta ylöspäin suuntautuva mobilisaatio aktivoinut sitä jollakin tavalla uudelleen? Venäjän ja Ukrainan välistä alueliitossotaa ei voi nähdä erillään aiemmista tapahtumista. Vuoden 2004 oranssin vallankumouksen ja vuoden 2014 Maidanin myötä Ukrainassa on nähty kaksi toistaan seurannutta liikettä, jotka johtivat Venäjämielisen hallinnon kaatumiseen. Voisitko käydä lyhyesti läpi Ukrainan yhteiskunnallisten liikkeiden historiaa kahden viime vuosikymmenen ajalta sekä niitä tapoja, joilla Putinin hallinto vastusti näitä liikkeitä?

En usko, että Euromaidan-liikettä pitäisi ottaa nykytilanteen analyysin lähtökohdaksi. Vuoden 2004 mielenosoitukset jäivät "korruption vastaisen edistyksellisen liikkeen" roolin vangiksi. Se, mitä nykyään kutsutaan "oranssiksi vallankumoukseksi", käytti myöskin nationalistista kieltä pyrkiessään määrittelemään selkeän ukrainalaisen identiteetin. Siinä myös juurrutettiin syvälle ajatus siitä, että korruptio on Ukrainan pysähtyneisyyden syy eikä vain yksi Neuvostoliiton jälkeisen valtion alhaisen kannattavuuden oireista. Vasemmistoliikkeet, jotka pitävät korruptiota kamppailunsa pääkohteena, käyvät jo valmiiksi hävittyä taistelua vihollisen maastossa. Suhteellisen rauhanomaisella oranssilla vallankumouksella ei ollut koskaan muuta tavoitetta kuin vaalituloksen tunnustaminen.

Sen jälkeen talven 2013-14 tapahtumat ovat osoittaneet, että

Neuvostoliiton jälkeensä jättämällä alueella voi olla joukkoliike, joka pystyy taistelemaan poliisia vastaan. Euromaidania itsessään ei voi helposti luokitella. Mielenosoituksen vaatimukset olivat moninaiset, ja liikkeen hyvin ristiriitainen luonne syveni entisestään sitä mukaa kun poliisin väkivalta mielenosoitusten tukahduttamiseksi voimistui. Mielenosoittajat eivät kaikki olleet oikeistolaisia militantteja, mutta kiistämättä monet heistä olivat lopulta yhtä mieltä verraten pienten natsiryhmien kanssa ja ottivat vaikutteita niin näiden katutaktiikoista kuin puheestakin.

Maidanin jälkeen oikeistolainen retoriikka jatkoi siirtymistään valtavirtaan. Monet liberaalit pitivät sopivana "omia" ylpeänä Putinin väitteet siitä, että Ukraina on täynnä "Bandera-faneja".¹⁵ Suhtaudun varsin pessimistisesti solidaarisuuden rakenteiden syntymisen mahdollisuuteen kansannousun jälkeen. Maidanin jälkeinen historia on loistava esimerkki siitä, miten oikeistolaiset miliisit ovat pystyneet vakiinnuttamaan valtansa kaduilla ja luomaan vahvat yhteydet ja jopa aseman armeijaan, poliisiin ja valtioon. Samaan aikaan erilaiset anarkistiryhmät ovat hiljalleen kadonneet tai jopa muuttuneet itse isänmaallisiksi. Maidan ja sitä seurannut Venäjän hyökkäys Donbassin alueelle johtivat jättimäisen vapaaehtoisverkoston syntyymiseen. Armeijan vahvistamiseen tähtäävät poliittiset aloitteet olivat silloin, kuten nykyäänkin, erittäin suosittuja. Nämä usein epäpoliittiset verkostot ovat

15 Bandera oli toisen maailmansodan aikana natsien kanssa yhteistyötä tehnyt nationalistijohtaja. Tästä Putinin väitteiden valitettavasta "haltuunotosta" todistaa esimerkiksi itseään "queer-banderisteiksi" kutsuvien nationalististen queerjärjestöjen ilmaantuminen.

päätyneet varustamaan oikeistopataljoonia, jotka ovat perustaneet omia koulutuskeskuksiaan ja rekrytoivat aktiivisesti niitä nuoria, jotka enemmän kuin mielellään hakkaavat queer-ihmisiä kaduilla.

Nykypäivän sotauutisoinnissa, jossa aina ylistetään Ukrainan armeijan suorituskykyä, ei näy sitä, mitä ihmiset eivät muutenkaan yleisesti ymmärrä: Ukrainan armeijan koulutus, ylläpito ja aseistaminen sekä IMF:n luottovaatimukset ovat rakenteellinen syy sairaaloiden, koulujen ja yliopistojen karsimiseen, köyhyystason eläkkeisiin ja julkisen sektorin palkankorotusten puuttumiseen. Jos Ukraina joskus hyväksytään EU:hun, on sen tulevaisuus säästötoimien kurimusta. Maidanin jälkeen radikaali poliittinen toiminta on rajoittunut joko jonkin armeijaa lähellä olevan miliisin toimintaan osallistumiseen tai taisteluun oikeuksien puolesta. Radikaalien on pyrittävä rikkomaan valtion rakentamaa kuvaa "isänmaallisesta sodasta" hylkäämättä perustavampia periaatteita pakolaisten sekä ukrainalaisten ja venäläisten toisinajattelijoiden auttamisesta.

Tämän sodan ja sen jälkiseurausten myötä tulemmme näkemään suurta sortoa rajan molemmin puolin. Viime kädessä eniten joutuvat kärsimään pakolaiset, jotka polttavat säästönsä ja keräävät yhä suurempia velkoja. Yritys takertua lain ja pääoman jäänteisiin panssarivaunujen vyöryessä paikalle paljastaa sen, että ihmisten selviäminen ja toimeentulo on pelkkä pääoman lisääntymisen sivutuote.

KIRJE 2

Voitko kuvailla lyhyesti, miten tilanne on kehittynyt viime viikolla

tehdyn haastattelumme jälkeen? Mitä uutta olet havainnut?

Muutama asia tuli selväksi, kun Venäjän eteneminen pysähtyi Koillis-Ukrainassa. Ukrainan hallitus nojaa maan sisällä olevien pakolaisten auttamisessa vapaaehtoiisiin, eikä tilojen puuttuminen johdu vain hyökkäyksen yllätyksellisyydestä. Rauhansopimuksen mahdollisuus näyttää yhä synkemmältä, kun pyrkimyksiä rakentaa kuvaa onnistuneesta sodasta on tehostettu ja Zelenskyi on ilmoittanut, että Krimin ja Donbasin kohtalosta päätetään koko maan kattavalla kansanäänestyksellä. Venäjän joukot ovat lopettaneet yritykset ukrainalaiskaupunkien valtaamiseksi ja ovat sen sijaan päättäneet piirittää niitä ja katkaista viestintäyhteydet. Mariupolin kaupunkitaistelut, niiden hirvittävät tuhot ja lukemattomat siviilien kuolemat ovat poikkeus. Ne yhdessä Harkovan sekä Kiovan alueiden taukoamattoman pommituksen kanssa osoittavat sen, mikä on tämän kulutussodan hinta. **Putinin hallitus näyttää haluavan palauttaa imperialistisen näkemyksen Venäjän roolista ja on jo vuosikymmenen ajan yrittänyt toimia alueellisena santarmina. Missä määrin viimeaikaiset tapahtumat ovat mielestäsi osa Venäjän yleisempää politiikkaa entisen Neuvostoliiton vaikutuspiiriin kuuluvia maita kohtaan?**

En usko, että Venäjän imperialismia on juurikaan "palautettu". Se on jatkunut entisillä linjoilla, vaikkakin Venäjä on tietysti menettänyt kylmän sodan aikaisen asemansa lännen päävihollisena. Neuvostoliiton romahdus ei nähdäkseni ollut radikaali taloudellinen ja poliittinen katkos vaan siinä on ollut yllättävää jatkuvuutta. Neuvostotasavallat ovat

irtautuneet Neuvostoliiton asettamista rajoista, mutta ne ovat myös säilyttäneet rakenteensa ja neuvostoliittolaisen vähemmistöpolitiikkansa.

Niinpä vähemmistökieliin ja poliittiseen autonomiaan liittyvät kiistat, jotka aiemmin kulkivat puolueen keskuskoneiston kautta (joka usein delegoi niiden ratkaisemisen takaisin virallisesti tunnustetuille kansallisuuksille), ovat nyt menettäneet sovittelijansa. Tilanteet voivat räjähtää avoimeksi sodaksi. Kun näemme, että Neuvostoliiton hajoaminen oli seurausta liiton rakenteeseen sisäisesti kuuluneiden jakolinjojen hitaasta kehitymisestä, niin "vallankumouksellisen" perspektiivin puuttuminen tai nationalistiset purkaukset Neuvostoliiton jälkeisissä valtioissa eivät yllätä. Valtio- ja puoluerakenteiden tason autonomia on heijastunut itsenäisyydeksi yritystasolla, kun riippuvuus markkinoista on kasvanut. Yritykset ja riiston muodot sopeutuivat hitaasti globaalien rakenteiden nopeaan muutokseen.

Tyytymättömyys kulki ensin vakiintuneiden neuvostobyrokratian kanavien kautta ja siirtyi sitten kaduille, kun yritykset luopuivat työvoimareservistä tuotantokustannusten alentamiseksi ja ylijäämäväestö kasvoi.

Alueella on nähtävissä kaksi venäläisen imperialismien muotoa. Esimerkiksi Valko-Venäjällä ja Kazakstanissa Venäjä on ylläpitänyt ystävällisiä suhteita hallitsevaan luokkaan, ja sen poliisi ja asevoimat voivat toteuttaa kapinallisten vastaisia kampanjoita. Venäjä näyttää hieman toisenlaiset kasvot Ukrainassa ja Georgiassa. Ensin mainitun kyvyttömyys löytää rauhanomaista ratkaisua Venäjän kanssa merkitsi liittohankkeen lopullista päättymistä, ja molemmat ovat sittemmin siirtyneet pois Venäjän vaikutuspiiristä. Venäjä on ryhtynyt avoimeen sotaan molempia maita vastaan, koska se ei halua menettää valtioita,

joiden yhtenäisyydestä uuden Venäjän federaation kanssa on tullut keskeinen kysymys maan kehittyvälle nationalismille. Tämän lisäksi sodalle tarjosi syytä myös pelko siitä, että Ukrainan kansannousut saattaisivat johtaa levottomuuksiin maan ytimessä. Venäjän oligarkia, joka luottaa valtion monopoliin raaka-aineiden louhinnassa ja energiateollisuudessa, pyrkii luonnollisesti hyödyntämään tiiviisti yhteenliittynyttä Neuvostoliiton jälkeistä aluetta. Venäjän hallitsevan luokan panoksena on yhteinen tavoite poliittis-militaristisen herruuden saavuttamiseksi ja vuokraa kiskovan imperiumin perustamiseksi.

Jotkut imperialismiin vastaiset analyysit päättyivät valitettavasti tähän: Venäjään tärkeimpänä uhkana länsimaiselle vapaudelle. Yhdysvaltojakaan ei kuitenkaan pidä päästää pälkähästä: 1990-luvun liberalisointeja ei voi lukea yksittäisten toimijoiden syyksi, mutta on selvää, että ne vaikuttivat suoraan siihen, että elintaso romahti jokaisessa Neuvostoliiton jälkeisessä valtiossa ja että alueesta tuli taantumuksellisen politiikan kasvualusta. Yhdysvallat vaikutti myös osaltaan siihen, että jännitteet kasvoivat ennen hyökkäystä, ja se nauttii siitä, että sillä on taas tekosyy sotilasbudjetin kasvattamiseen. Historia osoittaa, että voitontavoittelu on usein uhmannut kallonmittaajien narratiiveja "itämaisesta" ja luonnostaan länsivastaisesta Venäjästä.

Riittää kun muistaa, että Ranska ja Britannia taistelivat oikein mielellään itsevaltaisen Venäjän rinnalla ensimmäisessä maailmansodassa, mutta lähettivät venäläiset retkikuntajoukot leireille, kun ne vallankumouksesta kuultuaan alkoivat muodostaa sotilaskomiteita. Ranska oli pettynyt siihen, ettei vallankumouksen jälkeen ollut vahvaa Venäjää, joka olisi tukenut Saksan jakamista.

Yhdysvallat ei noudattanut kansallista itsemääräämisoikeutta koskevaa politiikkaansa Venäjän keisarikunnan osalta, vaan toivoi yhteistyötä bolševikkien kanssa. Myöhemmin se tuki Gorbatšovia Neuvostoliiton loppuun asti.

Mikä on Ukrainan hallituksen ja kansallismielisten ryhmittymien välinen suhde lähes kuukauden kestäneen sodan jälkeen?

Zelenskyin hallitus yrittää navigoida varovasti rauhanneuvottelujen vaarallisilla vesillä. Kansallismieliset ja natsit eivät ole Ukrainan valtion johdossa eivätkä he ole koskaan nauttineet merkittävää poliittista kannatusta, mutta ovat vakiinnuttaneet asemansa vahvasti vakinaisessa armeijassa ja erilaisissa miliiseissä. Niiden johtajat saattavat olla halukkaita testaamaan valtaansa, jos Zelenskyi joskus horjahtaa. Venäjän hyökkäys on Ukrainan nationalismin suurin popularisoija ja uusia aseita virtaa maahan.

Nationalismin suhde Ukrainan valtioon on kuitenkin monimutkaisempi. Kuten mikä tahansa kansallisvaltio, se pyrkii sovittamaan yhteen ristiriitaiset historialliset kertomukset sekä projisoimaan kaiken vastakkainasettelun demokratian tasolle ja tekemään siitä näin epäpoliittista. Tämä johtaa lopulta siihen, että kaikki historialliset erot sulautuvat tarinaksi yhtenäisestä kansakunnasta, joka on vihdoinkin vapautunut ikuisesta Venäjän imperiumista. Niinpä Bohdan H'melnytskyi, Symon Petljura ja Stepan Bandera¹⁶ esiintyvät sovussa sen kuvan rinnalla, jossa ukrainalaiset vapauttavat keskitysleirit.

16 Kaikki kolme ovat ukrainalaisnationalismin avainhahmoja. Jokainen heistä suoritti juutalaisvastaisia pogromeita.

On mahdotonta puolustaa pelkästään valtion liberaalia puolta, koska sen ylläpitäminen edellyttää fasistista väkivaltaa aina kun järjestys on uhattuna. Kansallisen yhtenäisyyden lujittamiseksi demokratia on laitettava tauolle ja puolueet kiellettävä. Talouden pysähtyminen herättää parodista väkivaltaa ja sadismi astuu kuvaan: ryöstelijät riisutaan ja teipataan puhelinpylväisiin. Koska kansakunnan hyvinvointi on vaakalaudalla, voidaan työntekijöiden oikeuksia rajoittaa, ja pelkkä kieli saa ihmisen vaikuttamaan epäilyttävältä. Historiallinen menetelmämme ei tunne empatiaa nationalistista historiankirjoitusta kohtaan.

Muistomerkkien pystyttäminen sorretuille ei merkitse valtion loppua. Meitä ei myöskään ohjaa uteliaisuus tai rinnastusten etsiminen. Ainoa yhtäläisyys meidän ja valtion hautaamien ja unohtamien ihmisten välillä on se, että taistelemme yhä tulevan maailman puolesta olemassa olevaa maailmaa vastaan. Sitä haastavan yhteiskunnallisen liikkeen on räjäytettävä ristiriidat, jotka nykyisin vievät ukrainalaista kansalaisyhteiskuntaa eteenpäin.

Millaisia välineitä voisi olla politiikalla, joka torjuu sekä venäläisen autoritarismin että lännestä tulevan talouden diktatuurin? Voitaisiinko tällainen kanta kuulla tulevina vuosina Ukrainassa ja jakaa laajalti edelleen?

Ei pidä luopua "ei muuta sotaa kuin luokkasotaa" -periaatteesta, mutta voi silti olla vaikea kuvitella välittömiä avustustoimia pidemmälle menevää strategiaa. Tämänhetkinen tilanne on erittäin monimutkainen, ja vallankumouksellisten solidaarisuusverkostojen lähes täydellinen

puuttuminen Ukrainasta vähentää huomattavasti vaihtoehtoja. Joskus jopa vapaaehtoisesti taisteluun osallistuminen saattaa olla turvallisempi vaihtoehto kuin piileskelyn jatkaminen. Siksi arvostan sitä, että toverit jakavat keskustelujaan aiheesta ja että radikaalit kollektiivit ymmärtävät todellisten solidaarisuustoimien merkityksen.

Johdonmukaista strategiaa hahmotellessa saattaa nousta kiusaus lykätä yhteiskunnallista taistelua rauhallisempiin aikoihin. Sodan lopputulos vaikuttaa tietenkin yhteiskunnallisen kamppailun näköaloihin, ja on vielä vaikea ennustaa, tuleeko Ukrainasta ”puolueeton” valtio vai olemmeko vasta pitkän kulutussodan alussa. On yhä selvempää, että sodan seuraukset tulevat olemaan kansainvälisiä. Eteläinen maailma saa jälleen merkittävän iskun elintarviketurvaansa, vain kaksi vuotta Covid-19-shokin jälkeen. Meidän ei kuitenkaan pitäisi alistua sodan ja rauhan kahtiajakoon, joka lopulta vain puolustaa hallitusten julistamaa poikkeustilaa: Donbassin pitkittynyttä sotaa esimerkiksi käytetään perusteluna sille, ettei ole ryhdytty toimiin taantumuksellista väkivaltaa vastaan, ja Ukrainan valtio pystyy tukahduttamaan kaiken toisinajattelun julistamalla sen yksinkertaisesti ”venäjämieliseksi”. Emme voi odottaa sopivan demokraattista ja vakaata kapitalismia. Meidän on sopeuduttava katastrofiin ja yritettävä löytää keinoja, joiden avulla laajentaa mahdollisuuksia sen uusintamisen keskeyttämiseksi tässä ja nyt.

Pakolaisten vastaanottamisen ja asuttamisen lisäksi meidän pitäisi rakentaa pitkäaikaisia solidaarisuusrakenteita valmistautuaksemme ruoka- ja ilmastokriiseihin. Meidän on vastustettava globaalin pohjoisen militarisointia tietoisena siitä, että näitä aseita käytetään jonain päivänä meidän sivilisaatiollemme niin ”erilaisia” ja

“vieraita” pakolaisia vastaan. Raskaasti vartioitujen Ukrainaan vietävien aselähetysten sabotoiminen ei ehkä kuitenkaan ole paras tapa heikentää Ukrainan kansallista puolustusta ja armeijan suosiota. Meidän pitäisi tukea joukkokarkuruutta ja kapinoita molemmin puolin ainoana realistisena keinona asevelvollisuuden lopettamiseksi ja asepalveluksen välttelyn atomistisuuden murtamiseksi. Meidän pitäisi torjua Ukrainan rakentama kuva onnistuneesta sodasta: tätä sotaa ei voi voittaa, ja niin kauan kuin tämän kieltäminen jatkuu, tapetaan joka hetki yhä enemmän ihmisiä. Isänmaalliset julistukset eivät auta tuoreeltaan kutsuttuja sotilaita. Ne eivät myöskään auta ihmisiä, jotka eivät voi evakuoitua piiritetystä ja pommitetuista kaupungeista, jotka “eivät koskaan kaadu”, kuten viranomaiset vakuuttavat. Deutsche Vaterlandspartein historiallinen esimerkki riittää osoittamaan, että taantumukselliset voimat toimivat sodan jatkamisen puolesta niin kauan kuin ne pitävät sen voittamista mahdollisena.[3]¹⁷

Emme voi jatkaa tilanteen analysoimista tarkastelemalla vain symboleita ja iskulauseita, näkemällä fasismia vain silloin kun se käyttää hakaristiä ja ylistämällä mustia lippuja liehuttavia miliisejä. Ensimmäisessä tapauksessa joidenkin motiivina saattaa olla kyvyttömyys nähdä fasismi liberaalien hallintotekniikoiden välttämättömänä osana, jälkimmäisessä taas toive puhtaasta vallankumouksellisesta subjektista. Valmiiksi tietoista subjektia ei voi

17 Deutsche Vaterlandspartei [Saksan isänmaapuolue] oli protonatsistinen oikeistolainen poliittinen puolue, joka yritti mobilisoida Saksaa maksimaalisiin sotaponnisteluihin vuonna 1917.

ilmaantua, vaikka jotkut yrittävätkin kiertää kokoonpano-ongelmaa julistamalla Messiaan tuloa kamppailuissa, jotka eivät esitä vaatimuksia, samalla kun toiset toivovat yhä punaista demokraattista hegemoniaa.

Meidän olisi kohdattava heikkoutemme suoraan – tietoiset vallankumoukselliset ovat vain pisara minkä tahansa kansannousun meressä – ja huolehdittava siitä, että siitä tulee luokkamme vahvuus kansannousun aikana. Sen sijaan, että hurraisimme “vallankumouksellisen” itsepuolustus-sotnian¹⁸ muodostamiselle osana Zaporozjen Sitšin nykyaikaista uudelleenelävöittämistä jonkin uuden Maidanin aikana, meidän olisi kyseenalaistettava toveriemme keskuudessa vallitseva militanttiuden fetisismi. Väkivallan myytin ympärille muodostettava maskuliininen katujengi ei ole ainoa tapa torjua fasismia, eikä valtiota todellakaan voi voittaa taistelemalla osana vakinaista armeijaa. Meidän pitäisi vastustaa kaikkia niitä, jotka yrittävät tehdä kapinasta “vakavan” asian, ja niitä, jotka ylläpitävät omaisuus- ja sukupuolieroja torin valtauksen epävarmoissa oloissa. Jotta emme vain sokeasti tukisi “antipoliittisina” itsensä esittäviä liikkeitä, meidän on erotettava toisistaan eri taktiikoiden käyttötarkoitukset – barrikadit, Molotovin cocktailit ja valtaukset eivät sinänsä ole vallankumouksellisia.

Taantumuksellisten liikkeiden “käännyttäminen” ja kansallismielisten narratiivien kaappaaminen eivät auta asiaa. Siinä missä ukrainalaiset kasakat ovat jättäneet vaimonsa ja perheensä kotiin liittyäkseen demokraattiseen palkkasoturivaltioon, meitä kiinnostaa

18 Sotnia (“sata”) on 100–150 ihmisen sotilasyksikkö, joka tunnetaan merkityksestään kansallismielisille. Niitä ovat muodostaneet niin 1500-1700 -lukujen kasakat, Ukrainan kansantasavalta, Ukrainan kansallinen armeija (UNA) kuin Euromaidanin mielenosoittajatkin.

sellaisten universalististen yhteisöjen rakentaminen, jotka taistelevat nykyisiä jakolinjoja vastaan. Sodanvastaisen liikkeen menestys Ukrainassa riippuu kyvystämme välttää järjestäytymisen nationalistiset ansat ja kestää väistämätöntä sortoa.

KIRJE 3

Onko tilanteessa tapahtunut kiinnostavia käännteitä viime viikkojen aikana?

Vaikka eteneminen on hidastunut ja viikot muistuttavat enemmän toisiaan, yksi huomattava muutos on tapahtunut. Uutiset Ukrainan armeijan onnistuneista vastahyökkäyksistä Kiovan ympäristössä ja siitä, että Venäjä luopui tietyistä edellytyksistään rauhanneuvottelujen aloittamiseksi, ovat vahvistaneet kuvaa Ukrainan sotilaallisesta menestyksestä. Ukrainalaisyleisö alkoi juhlia ”jo voitettua sotaa”, kun Venäjä ilmoitti, että se vähentäisi sotilaallisia ponnistelujaan Kiovan ympärillä. On vielä epäselvää, onko Venäjä todella sitoutunut rauhanneuvotteluihin vai ovatko ne vain hetkellinen harhautus. Samoin ”vetäytymisen” laajuus jää nähtäväksi.

Meidän on kuitenkin syytä katsoa myös asian toistapuolta. Ukrainan puolustus luottaa edelleen varusmiehiin ja vailla sotilaskoulutusta oleviin vapaaehtoiisiin samalla kun Nato valmistelee loputtomia asetoimituksia. Menestys rintamalinjoilla tulee vahvistamaan kuvaa normaaliudesta ja pakolaiset joutuvat tyytymään katastrofiin avun

vähitellen kaikotessa. Saarrettujen kaupunkien asukkaat joutuvat edelleen piileskelemään päivittäisiltä pommituksilta, ja Venäjä tulee todennäköisesti käyttämään vapautuneita joukkojaan muiden hyökkäyssuuntien vahvistamiseen. Toisin kuin ne, jotka puolustavat innokkaasti väärää sodan ja rauhan kahtiajakoa, me tiedämme, ettei tämä ole vielä ohi.

Olemme saaneet tietää, että Ukrainan hallitus on hätätilan nimissä ja sotatilalainsäädäntöä soveltaen säätänyt joukon lakeja, jotka rajoittavat ankarasti työntekijöiden oikeuksia. Työnantajat voivat pidentää työviikkoa 40 tunnista 60 tuntiin, lyhentää lomia tai peruuttaa ylimääräisiä lomapäiviä. Toimiiko tämä pohjana työlainsäädännön ja ammattiliittojen radikaalimmalle muutokselle sodan nimissä?

Ukrainan työttömyysaste oli korkea jo ennen sotaa, noin 10 prosenttia, ja työllisyysaste oli 65 prosenttia vuonna 2021. Erittäin epävarmaa tulevaisuutta koskevat kysymykset, joita Euromaidaniin runsain joukoin osallistuneet opiskelijat nostivat esiin, ovat vain kärjistyneet, kun yliopistojen karsiminen on jatkunut monien muiden julkisen sektorin säästöohjelmien ohella. Kaikkien ikäryhmien korkea epävirallisen työllisyyden aste ja olemattomat eläkkeet merkitsevät sitä, että suurimmalla osalla väestöstä ei ole ulospääsyä köyhyydestä.

Pysähtyneessä ja toivottomassa maassa tiedettiin, etteivät omat suunnitelmat voi toteutua. Ne kuitenkin romahtivat hitaasti ja antoivat mahdollisuuden teeskennellä, että vaihtoehtoja on vielä olemassa. Sota sen sijaan saa ihmisen täysin pois tolaltaan ja tuntemaan itsensä aivan voimattomaksi: hänet heitetään uusien, seurauksiltaan arvaamattomien

todennäköisyyksien mereen, jossa kaikki on menetetty ja kaikki ovat hämmentyneitä. Kuukausi sotaa, enkä ole vielä varma pystynkö koskaan puhumaan ajasta tämän sodan "jälkeen". Se tuhoaa tulevaisuutta, ei ainoastaan polttamalla arvokkaita pörssioptioita ja miljoonia palkkatyöuria vaan myös kosmologisessa mittakaavassa. Kun toverit ajautuvat isänmaallisten armeijoiden riveihin, kun he ovat paitsi kuolleen sukupolvien perinteen vallassa myös suorastaan ylistävät sen toistumista, näyttää vapautumisen mahdollisuus pois suljetulta. Siksi pelkään, että "väliaikaiset" työlait ovat vain virallistaneet jo vallinneita käytäntöjä. Juuri kukaan ei välitä asianmukaisesta oikeudellisesta menettelystä, kun miljoonat ovat jättäneet kotinsa ja työnantajat keskeyttäneet palkanmaksun. Järjestelmä häiriintyi hieman, mutta sopeutui nopeasti ja vahvasti jälleen kerran valtansa: pakolaiset yrittävät löytää mitä tahansa työtä, ja hyväksikäytön rajoituksista voidaan luopua näinä vaativina aikoina.

On vaikeaa arvioida, tuleeko tämä jatkumaan sodan jälkeen. Se ei kuitenkaan olisi yllättävää, kun otetaan huomioon tarve löytää kannattavia toimialoja ulkomailta tiheville investoinneille. Ammattiliitot tuskin vastustavat näitä lakeja, sillä Ukrainassa ei ole juuri minkäänlaista itsenäistä ammattiyhdistysliikettä. Viralliset Neuvostoliiton jälkeiset järjestöt ovat pelkkiä onttoja konservatiivisia rakenteita. Ainuttakaan lakkoa ei ole nähty, ei edes vuoden 2014 kansannousun aikana, ja enimmäkseen isänmaalliset ammattiliitot tuskin alkavat horjuttamaan maan sotatoimia.

Miten Ukrainan viime vuosien tapahtumat sopivat entisen

Neuvostoliiton maiden viimeaikaiseen kansannousujen aaltoon?

Kuten kenen tahansa hyvän vallankumouksellisen, meidän ei pitäisi ottaa ”oppia vanhoista hyvistä asioista vaan uusista huonoista”. Vaikka historiallisen puolueen kehitys ei suinkaan ole tasainen ja lineaarinen prosessi, liikkeet oppivat toisiltaan. Tammikuun kansannousu Kazakstanissa oli ensimmäinen kerta, kun Neuvostoliiton jälkeisissä mellakoissa nähtiin laajamittaista ryöstelyä. Se oli myös ensimmäinen kansannousu laatuaan, jota ei käynnistänyt poliittinen tapahtuma.

Aiemmin Valko-Venäjällä ihmiset olivat vältelleet kokonaan ryöstelyä mielenosoituksissa, jotka yleisesti ottaen vaativat oikeudenmukaisia vaaleja. Ukrainan mellakoitsijat ryöstelivät vuonna 2014 vain poliisin ja hallituksen toimistoja ja palauttivat hankkimansa aseet välittömästi. [5]¹⁹ Kirgisian vaalien jälkeiset mellakat johtivat ryöstelyyn, ja poliisi joutui turvautumaan kansalaisten apuun ryöstettyjen kauppojen puolustamisessa. Avoimeksi jää kysymys siitä, millaista oppia Kazakstanin kansannousu, joka on yksi monista kaasun hinnan nousun aiheuttamista nykyaikaisista mellakoista, voisi tarjota nopeaan joukkokoordinointiin ja ryöstelyyn entisen Neuvostoliiton alueen mellakoitsijoille.

On vaikea olla joutumatta masennuksen valtaan Ukrainan Maidanin jälkeisiä tapahtumia katsellessa. Kansallismieliset marssit ja lakeja korjaavat 6²⁰ mellakat ovat vetäneet puoleensa yhä liberaalimpia

19 Tämän seurauksena mellakoista kirjoitettiin arvioita, jotka olivat vailla vähäisintäkään poliittista ironiaa. Katso esim. Kyiv Postin ”No looting or anarchy in this EuroMaidan revolution”

20 Vastakohtana lakia puolustaville tai sitä hävittäville. Ukrainan kansallismieliset ovat hioneet täydelliseksi speaktaakkelimaisen renkaidenpolton ja patsaidenhajottamisen

väkijoukkoja. Toisaalta edes koronarajoitukset eivät ole saaneet aikaan merkittävää liikehdintää. Ainoat mielenosoitukset, jotka uskalsivat nostaa päätään valtion leikatessa sairaaloiden määrärahoja ja luopuessaan kaikista viruksen torjumispyrkimyksistä, olivat harvojen, viimeisimpien rajoitusten poistamista vaatineiden yrittäjien järjestämiä. Niin kovasti kuin haluaisimmekin julistaa, että ristiriidat ovat vihdoinkin paljastuneet, niin todellisuus lyö äkkiä kasvoille. Bussimatalla kuuntelet radiosta raporttia koronan äkillisestä puhkeamisesta bussinkuljettajien keskuudessa. Joskus näkee vanhoja saksalaisia mainoksia edelleen liisteröitynä käytettyjen bussien ikkunoihin. Täydellisen hiljaisuuden katkaisee vain äkillinen huuto, kun joku matkustaja huomaa, että pysäytysnappi ei enää toimi. Raitiovaunua voi kuitenkin ajaa ilmaiseksi useiden tuntien ajan öisin, kun poliisi-konduktöörivuoro on päättynyt. Valko-Venäjän rautatielinjojen sabotaasit ja satunnaiset venäläisten karkaamiset osoittavat demokraattisesta mobilisaatiosta piittaamattomien häiriöiden voiman.

Radikaalien esittämä kysymys "pitäisikö meidän sabotoida kuolemankonetta?" ei koskaan ole ollut oikea – ikään kuin radikaalit voisivat välittömästi mobilisoida väestön. Kysymykseen oli kuitenkin aina olemassa vastaus: "Elämässä ei olisi mitään järkeä, jos yleisen kauppatarvikevalmistuksen kiertokulussa ei olisi häiriöitä." Asevelvollisuuden välttely Ukrainassa on toistaiseksi edelleen atomisoitunutta, eikä se luonteeltaan huomaamattomana kykene tekemään loppua väestöä teurastavasta isänmaallisesta kansakunnasta.

jalon taidon sekä vaatimuksiin perustuvan toiminnan ilman että heillä olisi esittää valtiolle muita vaihtoehtoja kuin hieman toisenlaista, nuorempaa ministeriä.

Sodan yleistymisen prosessi ilmentää sitä mitä kutsumme todelliseksi liikkeeksi. Sitä saattaa olla vaikea havaita ennen repeämää, mutta voimme silti aistia vaiennetun kapinan värähtelyjä. Kaupungeissa eri puolilla Ukrainaa tapahtuva ryöstely on toistaiseksi kohdanneet kansalaisten itsepolisoivaa vastustusta. Pääoman valorisaatioprosessin ulkopuolelle suljetut osoittavat kuitenkin vihansa murtautuessaan myyntiautomaatteihin ja kioskeihin. Nämä kioskit symboloivat pääoman totaalista hallintaa maisemissamme: ne ovat kaupankäynnin kannalta optimoituja välineitä, jotka rajoittavat niiden sisällä olevan henkilön liikkumista. Usein ne sijaitsevat keskellä neuvostoliittolaista bulevardia, jonka mittakaavasta Hausmannkaan ei olisi osannut uneksia. Myyntiautomaatit ovat automaation kiellettyä unta: vapaa-aika on pelkkä kirus.

Tällä erää Ukrainan politiikka tuottaa sosiaalidemokraatteja ilman sosiaalidemokratiaa, vaikka murtumalinjat alkavatkin jo paljastua. Jos tätä näkemystä sosiaalidemokratiasta pidetään uskottavana, niin Mike Davisin kuvaus hallitsevan luokan sokeudesta on käyttökelpoinen.²¹ Hänen apokalyptisessä kuvassaan miljardöörit tuhoavat "kaiken hyvän maan päällä" ilman, että ahneus enää tarvitsee speaktaakkelin pitkäveteisiä perusteluja. Tähän nähden ei liene yllättävää, että poliittinen luokka, joka on pakotettu ylläpitämään oman kotimaisen taloutensa tuhoavaa globaalia järjestelmää, on epäjärjestyksessä ja ymmällään. Vaikka Davis antaa ymmärtää, että edistyksen myrskyn kouriin jääneen yhä näköalattomamman imperialismiin syy olisi yksittäisissä politiikoissa tai poliitikoissa, hänen analyysinsä tunnistaa nykyisen ongelman. Fuchsia siteeraavalla Benjaminilla oli mielessään meidän aikamme, kun

21 Mike Davis, "Thanatos Triumphant", Sidecar 7. maaliskuuta 2022.

hän etsi työväenliikkeen kuolleista jäänteistä merkkejä materialistisesta ajattelusta: ”Dekadentit ajat ja sairaat aivot ovat myös taipuvaisia groteskeihin representaatioihin. Tällaisissa tapauksissa groteski heijastaa järkyttävällä tavalla sitä, että kyseisille aikakausille ja yksilöille maailman ja olemassaolon ongelmat näyttävät ratkaisemattomilta.[8]²²

Davisin esittämä masentava vaihtoehto ”Occupyn, BLM:n ja Sandersin kampanjoiden synnyttämien energioiden” epäonnistuneelle ”kanavoinnille” on vaatia 21. vuosisadan tekojen propagandaa, ikään kuin se voisi lievittää sortoa tai lakkauttaa sodan.²³ Emme suostu alistumaan siihen kuvitelmaan, että näkisimme kauan sitten virkansa jättäneen Petljuran salamurhassa juutalaisten vapautuksen. Emme myöskään tyydy siihen, että Ukrainan kärsimykset ratkaistaisiin korjaamalla hieman vallan tasapainoa radikalisoituneen kansallismielisen liikkeen tuen turvin. Sen sijaan meidän on otettava lähtökohdaksemme aikakautemme perustavanlaatuinen toivottomuus ja yritettävä kartoittaa siitä ulos johtava pimeä tie.

Työväenliikkeen jäänteet hämärtävät näkymäämme. Sen sijaan, että yrittäisimme herättää henkiin sen ruumiin, meidän on kiinnitettävä huomiomme ympärillämme oleviin negativiteetin ilmentymiin. Yhteiskunta, jossa jokainen palkkatyöläinen on yksittäisen pääoman armoilla, sai aikaan lakkojen ja työväen itsehallinnon strategian. Jos tämä johti lopulta vain yleisen työttömyyden yhteiskuntaan, niin miltä

22 Eduard Fuchs, *Collector and Historian*, s. 271. Teoksessa Walter Benjamin, *Selected Writings* Vol. 3.

23 On syytä mainita, että näiden eri liikkeiden kartoittaminen akamattoman ”historiallisen puolueen” vahvistumiseksi pyyhkiiolemattomiin sen, miten jokainen niistä reagoi aiempaan kapinoinnin tai reformististen kampanjoiden aaltoon.

vallankumous näyttää meille? Työpaikkojen hävittämisen, työvoiman liikkuvuuden lisääntymisen ja erilaisten näennäistyöllisyyden muotojen kautta riistosta on tullut koko yhteiskunnallisen kokonaispääoman funktio. Näemme sen kiertokulun hauraat hiussuonet tulevien kamppailujen kohteena. Sama dialektinen liike seuraa kansalaisuuden lähistoriaa: niiltä, jotka panivat toivonsa sen universalisoitumiseen, on jäänyt huomaamatta ei-kansalaisen aseman yleistyminen. Vaikka jokainen kansalainen on aina potentiaalinen kansalainen, jonka aseman täydellisyyttä epäilläään jatkuvasti niin että hänen täytyy sitä toistuvissa haastatteluissa jatkuvasti todistella, niin yksi tärkeimmistä ei-kansalaisen olemuksista on edelleen pakolainen. Kun tutussa kansallisessa ympäristössä puhkeaa sota, jolta kansallisvaltion juuri oli tarkoitus heitä suojella, niin kuinka pakolainen voisi mitenkään luottaa uuteen, nousevaan poliittiseen järjestykseen, joka jo valmiiksi torjuu heidät? Pakolainen, joka ei enää ole hallituksen ja sen verojen alainen, alkaa halveksua jokaista rajaa ja jokaisen tuotteen etiketin kieltä, jotka molemmat vaativat pisaran hänen vertaan.

Laatiessamme suunnitelmia, solmiessamme yhteyksiä sodan tulivuoren sisällä ja kutsuessamme kapinan myrskyä nousemaan vain yksi kysymys, kuten aina, odottaa käytännön ratkaisua: ”Mikä kokemus voisi koskaan vertautua siihen kun he piileskelivät yhdessä kellarissa, kun he jakoivat viimeiset vesitilkkinsä ja leivänmurunsa toistensa kanssa? Onnistuvatko he säilyttämään sen saman solidaarisuuden, jota he osoittivat luonnonkatastrofin aikana, kun he joutuvat kokemaan yhteiskunnallisen katastrofin?”

**LIPPAASEEN ON LADATTU
SOTAFETISISTEN
KOOTTUJA SELITYKSIÄ,
KAPITALISTIEN INTRESSEJÄ,
KAASUSOTIEN HENKEÄ,
PÄÄOMAN TAKATALVEA,
UKRAINAN PERKELEITÄ,
KUOLLEIDEN MURHIA,
MÄTÄNEVIÄ TEORIOITA JA
HAUDOILLA POMPPIIVIA
CHEERLEADEREITÄ.**

**KOMMUNISTINEN TEORIA AMPUU ILMAAN SARJAN
ILOTULITETTA VALAISTAAKSEEN PÄÄOMAN ASEITA
JA LÄHETTÄÄKSEEN SOTAHULLUT KUUHUN!!**